

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2011 – 2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kateřina Machovičová

Domáci násilí versus stalking

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce: Jan Mattioli, Ph.D

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová je mým autorským dílem, které jsem zpracovala samostatně. Veškerou literaturu a prameny, ze kterých jsem čerpala při zpracování jsou vyznačeny v seznamu použitých zdrojů.

v Praze dne 10. února 2013

Kateřina Machovičová

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Janu Mattioli, Ph.D za jeho ochotný přístup a odborné vedení diplomové práce.

Jako autorka práce děkuje také oponentovi za objektivní posouzení textu.

ANOTACE

Domácí násilí a nebezpečné pronásledování (stalking) jsou fenomény, o kterých se sice ve společnosti hovoří dost, ale pomoc obětem a řešení těchto situací je stále nedostačující. Diplomová práce s názvem „Domácí násilí versus stalking“ se zabývá základními charakteristikami a analýzami vybraných jevů, které s touto problematikou souvisejí. Práce klade důraz zejména na prezentaci ochranných a prevenčních prostředků u institutu domácího násilí. V některých pasážích zdůrazňuji možné propojení domácího násilí se stalkingem, které je typické pro koexistenci vazby dvou partnerů navzájem.

Klíčové pojmy

Dítě, domácí násilí, diplomová práce, nebezpečné pronásledování, oběť, ochrana, pachatel, prevence, stalking, trestní zákoník, vykázání.

Annotation

Domestic violence and stalking are phenomena, which are discussed a lot, but help for victims and solving of these situations are still insufficient. The thesis titled "Domestic violence versus stalking" deals with the basic characteristics and analysis of selected phenomena that are related to this issue. The paper deals with the presentation of protection and prevention of domestic violence. In some passages emphasize the possible connection between domestic violence and stalking which is typical for the coexistence of two partners of each other.

Key words

Child, domestic violence, thesis, dangerous pursuit, victim, protection, offender, prevention, stalking, criminal code, banishment.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. SPOLEČENSKÝ PROBLÉM JMÉNEM	
DOMÁCÍ NÁSILÍ A STALKING.....	11
1.1 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ A TYPICKÉ ZNAKY.....	11
1.1.1 Úvodem trocha filozofie.....	11
1.1.2 Domácí násilí.....	12
1.1.3 Domácí násilí a právo.....	13
1.1.4 Znaký domácího násilí.....	14
1.2 DEFINICE NEBEZPEČNÉHO	
PRONÁSLEDOVÁNÍ (STALKINGU) A TYPICKÉ ZNAKY.....	15
1.2.1 Nebezpečné pronásledování (stalking)	15
1.2.2 Stalking a právo.....	17
1.2.3 Znaký nebezpečného pronásledování.....	18
1.3 SPOLEČNÉ POZNÁMKY.....	18
2. FORMY A METODIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ A STALKINGU.....	19
2.1 ANALÝZA U DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	19
2.1.1 Formy a druhy domácího násilí	19
2.1.2 Domácí násilí a jeho příčiny.....	22
2.1.3 Fáze domácího násilí.....	23
2.2 ANALÝZA U STALKINGU.....	24
2.2.1 Formy nebezpečného pronásledování.....	24
2.2.2 Alternativy řešící stalking..	26
3. OSOBY PACHATELŮ.....	27
3.1 PACHATEL A DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	27
3.2 PACHATEL A NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ.....	28
4. OSOBY OBĚTÍ.....	30
4.1 OBĚŤ A DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	30
4.1.1 Obecné poznámky.....	30
4.1.2 Domácí násilí páchané na dětech.....	32

4.1.3	Muži jako oběti domácího násilí.....	32
4.2	OBĚŤ A STALKING.....	35
4.2.1	Obecné poznámky.....	35
4.2.2	Stalking páchaný na dětech a adolescentech.....	38
5.	LEGISLATIVNÍ RÁMEC OCHRANY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	39
5.1	ZÁKON Č. 135/2006 SB., KTERÝM SE MĚNÍ NĚKTERÉ ZÁKONY V OBLASTI OCHRANY PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM.....	39
5.2	POMOC PRÁVNÍHO ZÁSTUPCE.....	41
5.3	INSTITUT VYKÁZÁNÍ.....	42
5.3.1	Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.....	42
5.3.2	Metodický policejní pokyn.....	47
5.4	ZÁKON Č. 40/2009 SB., TRESTNÍ ZÁKONÍK A TRESTNÝ ČIN TÝRÁNÍ OSOBY ŽIJÍCÍ VE SPOLEČNÉM OBYDLÍ.....	48
5.5	ZÁKON Č. 141/1961 SB., TRESTNÍ ŘÁD.....	49
5.6	ZÁKON Č. 99/1963 SB., OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD.....	50
5.7	EXKURS DO RODINNÉHO PRÁVA.....	50
6.	LEGISLATIVNÍ RÁMEC OCHRANY STALKINGU V TRESTNÍM ZÁKONÍKU.....	52
7.	PREVENČNÍ A POMOCNÁ OPATŘENÍ.....	55
7.1	MOŽNOSTI PREVENCE PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM.....	55
7.1.1	Osobní bezpečnostní plány.....	55
7.1.2	Intervenční centra.....	56
7.2	MOŽNOSTI POMOCI PŘED NEBEZPEČNÝM PRONÁSLEDOVÁNÍM.....	58
8.	SKUTEČNÉ PŘÍBĚHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ A STALKINGU.....	60
8.1.	MATKA TÝRÁNA SVÝM SYNEM	61
8.2	NÁSILÍ MEZI DRUHEM A DRUŽKOU	61
8.3	FYZICKÉ, PSYCHICKÉ A SEXUÁLNÍ NÁSILÍ ZE STRANY MANŽELA	63
8.4	PO PROPUŠTĚNÍ Z VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY.....	63
8.5	FYZICKY TÝRANÁ SVÝM PŘITELEM	65
8.6	NÁSILÍ KE SVÉ MATCE POD VLIVEM ALKOHOLU	66

8.7 NEZLETÍLÁ , OBĚTÍ STALKINGU	67
ZÁVĚR.....	68
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	70

ÚVOD

Slovo agrese nám připomíná, že jako lidé nejsme jen kulturní bytosti, ale také bytosti přírodní. Pojem násilí naopak poukazuje k odlišnosti povahy agresivního chování člověka. Lidské agresivní chování se vždy děje v určitých souvislostech, v určitém kontextu. Jeho podoba je vždy ovlivněna širšími kulturními vlivy a individuálním učením. Lze se opřít o myšlenku, že agrese a samotné agresivní chování člověka je vrozené, přičemž ale konkrétní způsoby agresivního chování si člověk osvojuje, učí se jim. Lidské násilí má různou tvářnost, rozmanitost a možná i snad vynalézavost. Podoby násilí se v průběhu historického vývoje a v jednotlivých (právních) kulturách odlišují, jsou historicky a kultovně proměnlivé. Odlišná je také bezesporu míra tolerance násilí v jednotlivých společnostech.

Obecně násilím rozumíme zlé nakládání, tělesné ataky, pohrůžky obdobným chováním nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví druhé osoby. Jedná se tedy o agresi jedné osoby vůči osobě druhé. Užším pojetím násilí je násilí domácí, které se odehrává ve společném obydlí, přičemž osoba agresora a osoba oběti jsou si příbuzní. „*Právní teorie rozlišuje absolutní násilí, kdy složka vůle u oběti zcela chybí a vylučuje vlastní jednání oběti, a násilí kompulzivní, které nemá za cíl vyřadit vůli oběti, ale působí na její psychiku s cílem přinutit ji, aby se podrobila nátlaku, jemuž oběť odolává jen s obtížemi, protože je prováděným násilím – například bitím nebo bitím dětí ovlivněna, neboť násilí bude pokračovat tak dlouho, pokud se oběť nepodvolí. Toto je charakteristické pro domácí násilí.*“¹ Domácí násilí je fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah. Klíčovými aspekty domácího násilí jsou opakování, dlouhodobost, eskalace, neveřejnost a dělba rolí mezi agresorem a obětí domácího násilí.

V praxi není vyloučeno, že domácí násilí pokračuje respektive může přerůst v jinou formu mající znaky tzv. stalkingu – nebezpečného pronásledování. Domnívám se, že v konkrétním počtu případů nefunguje prostorové, ba ani právní oddělení partnerů jako cesta k ukončení domácího násilí. To pokračuje, ovšem jinou formou a v nových

---

¹ SPOUSTOVÁ, I., VOŇKOVÁ, J. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přeprac. vyd. Praha : proFem, 2008., s. 13

podmínkách. Bývalý (odmítnutý) partner tak formou stalkingu svoji oběť pronásleduje a obtěžuje. Je třeba dodat, že domácí násilí a pronásledování bývalým partnerem představují dvě samostatné a svébytné verze partnerského teroru. Mohou se vyskytovat izolovaně, ale mohou se i vzájemně propojovat.

Nelze tvrdit, že všechno domácí násilí posléze vyústí v nebezpečné pronásledování. Troufnu si ale tvrdit, že vazba nebezpečného pronásledování na předcházející domácí násilí je velmi vysoká.

Právě stalking je novým fenoménem, se kterým se potýká čím dál více lidí. Je třeba dodat, že nebezpečné pronásledování se nevyskytuje jen u osob, které jsou vzájemně známé a blízké, ale i u osob vzájemně neznámých. Stalking se projevuje nejen nechtěným obtěžováním, slíděním a pronásledováním druhé osoby, nýbrž i útoky na tuto osobu. Oběť nebezpečného pronásledování ztrácí pocit bezpečí a jistoty a tím samozřejmě klesá kvalita jejího života.

Cílem diplomové práce je nastínit a vyložit obě problematiky, tedy domácí násilí i stalking a poukázat na některé z rozdílů těchto nežádoucích a sociálně patologických institutů. Jelikož jsem se v bakalářské práci zabývala stalkingem, diplomová práce ve větší míře poukazuje na problematiku domácího násilí.

Každá kapitola se zabývá určitou problematikou a propojuje do ní jak jev domácího násilí, tak i stalking. První pasáž tak pojednává o základních definicích domácího násilí a stalkingu – zahrnuje úvodní filozofické úvahy, znaky a právní aspekty. Další kapitola se zabývá formami a metodikou obou institutů. Další dvě části poukazují na profilovou osobnost oběti a pachatele domácího násilí a nebezpečného pronásledování. Pátá a šestá kapitola dotčená pravidla předchozí utříděnosti porušují. Pátá kapitola referuje o klíčových zákonech, které chrání oběť před domácím násilím. Největší pozornost je věnována institutu vykazání se kterým počítá zákon o Policii České republiky. Šestá kapitola pojednává o trestněprávní úpravě trestného činu nebezpečného pronásledování. Sedmá kapitola zmiňuje některá z preventivních a dalších pomocných opatření obou problematik. Osmá a poslední kapitola se zaměřuje na skutečné případy domácího násilí a nebezpečného pronásledování, které se staly skutečným obětí, pachatelé byly skutečně uznáni vinnými a odsouzeni. Tato kapitola přiblíží čtenáři příběhy skutečných lidí a jejich příběh.

1. SPOLEČENSKÝ PROBLÉM JMÉNEM DOMÁCÍ NÁSILÍ A STALKING

1.1 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ A TYPICKÉ ZNAKY

1.1.1 Úvodem trocha filozofie

V úvodním krátkém pojednání bych ráda připomněla výklad pojmů zlo, násilí a agrese, jejichž porozumění nám umožní lépe vysvětlit to, co oním domácím násilím. Nejprve k institutu zla. Sv. Augustin tvrdí, že „*zlo je pouhým nedostatkem dobra.*“² To ovšem neznamena, že zlo je neexistujícím prvkem. Pouze to, že ho lze vymezit prostřednictvím něčeho jiného. Německý filosof G. W. Leibniz dodává, že „*svět byl stvořen dokonalý, a přestože v něm existuje spousta zla, tak v některém ohledu slouží dobru.*“³ Dle tohoto argumentu zlo slouží k vytváření existenční rovnováhy a nelze jej interpretovat jako neschopnost či zlomyslnost stvořitele. Z právního pohledu bych k tomu dodala, že bez zla by svět ztratil svůj řád.

Konkrétnější ve vztahu ke člověku je v definici zla Platon, který ho definuje jako „*nespravedlnost, nezřízenost a ostatní vadnost duše.*“⁴ Český neuropatolog F. Koukolík vymezuje lidské zlo jako „*určitou duševní abnormalitu, která vzniká v souvislosti s genetickou výbavou jedince a procesem učení.*“⁵ Koukolík nazývá tyto jedince deprivanty. Tito nejsou schopni „*plného citového respektive hodnotového života, Zlo může v lidské osobnosti podmiňovat i intelektová nedostatečnost.*“⁶

Z výše uvedených definic je zřejmé, že násilí bude jedním z (častých) projevů zla. Ráda bych poukázala ovšem na to, že každé jednání, které na první pohled působí jako násilí, nemusí nutně představovat zlo. Pro tyto účely jsou dále rozlišovány pojmy násilí a agrese, které bývají často zaměňovány.

O rozdílech mezi těmito pojmy vypovídá český psycholog J. Poněšický. Agresi popisuje jako „*nejen ze zdrojů životní energie a vývoje. Jde o přirozený nástroj, který*

---

² AUGUSTINE, S. Handbook on faith, hope and love. Cit. 2012-11-17. Dostupné z: <<http://www.ccel.org/ccel/augustine/enchiridion.pdf>>

³ LEIBNIZ, G. W. Pojednání o dobrotě Boha, svobodě člověka a původu zla. 1. vyd. Praha : Oikoymenh, 2004., s. 91 a násl.

⁴ PLATÓN. Gorgias. 4. opr. vyd. Praha : Oikoymenh, 2000., s. 48 a násl.

⁵ DRTILOVÁ, J., KOUKOLÍK, F. Vzpouza deprivantů : o špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci. 1. vyd. Praha : Makropulos, 1996., s. 31 a násl.

⁶ Tamtéž.

umožňuje naplnění základních lidských potřeb a ve výsledku má konstruktivní povahu. Na druhé straně, násilí je čistě destruktivní jednání, narušující lidský život.“⁷ Z uvedeného rozlišení vyplývá, že agrese (agresivní chování, jednání) je přirozenou součástí lidské výbavy načež se vyskytuje u každého z nás v různě odlišné míře. Dovolím si konstatovat, že v jistém směru může být agrese i sociálně prospěšná. Umožňuje nám sebezdokonalovat se ve vývojovém a konkurenčním prostředí. Čírtková doplňuje dále, že agrese „představuje velmi složitou problematiku, zahrnující širokou škálu rozmanitých jevů. Kupříkladu může člověk agresivně myslet, komunikovat, fantazírovat a snít a samozřejmě také agresivně konat.“⁸ Agrese respektive agresivita tedy vyjadřuje vnitřní dispozici nebo osobní vlastnost jedince.

1.1.2 Domácí násilí

Starobylé arabské přísloví říká: „*Co se stalo jednou, může se stát i podruhé. Co se stane podruhé, stane se i potřetí.*“ I tímto mottem lze jednoduše charakterizovat jeden ze znaků domácího násilí. Ke znakům jevu domácího násilí se ale dostanu později.

Domácí násilí samo o sobě je ve společnosti vnímáno jako poněkud zvláštní fenomén, a to z toho důvodu, že je pácháno na blízké osobě. Čírtková dodává, že domácí násilí představuje „*komplexní jev, který může nabývat různých podob a je sycen různými příčinami.*“⁹ Konkrétně se jedná o „*zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným chováním nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví druhé osoby. Jde o agresi jedné osoby proti druhé (nebo jejich většímu počtu), jejímž cílem je poškodit, ublížit, poradit nebo i dokonce zabít.*“¹⁰ Podaná definice nehovoří o tom, že násilí by se mělo odehrávat zpravidla mezi osobami blízkými (například partnery, rodičem a dítětem apod.), které jsou spojeny poutem bydlení. Obvykle tedy sdílí společnou domácnost a nejen to. Patří sem i společné finance, společné děti a v neposlední řadě společný okruh známých.

---

⁷ PONĚŠICKÝ, J. Agrese, násilí a psychologie moci : v životě i v procesu psychoterapie. 2. dopl. vyd. Praha : Triton, 2010., s. 50 a VESELOVSKÝ, Z. Dialog s etologem a zoologem Zdeňkem Veselovským in GÁL, F. Násilí. 1. vyd. Praha : Egem, 1994., s. 75

⁸ ČÍRTKOVÁ, L. Policejní psychologie. 2. rozš. vyd. Praha : Portál, 2004., s. 165

⁹ ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008., s. 10

¹⁰ SPOUSTOVÁ, I., VOŇKOVÁ, J. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přeprac. vyd. Praha : proFem, 2008., s. 13

Domácí násilí je netypickým jednáním v jehož důsledku se projevuje agrese. Jak jsem již dříve podotkla, agrese je vrozenou integrací lidského jedince. Agresi nemůžeme přitom chápat jako útočné jednání vůči druhé osobě s cílem tuto osobu nějakým způsobem poškodit. Jedná se o vlastní pohnutku (tendenci) k útočnému nebo nepřátelskému jednání vůči druhému jedinci. Je zřejmé, že agresivní jednání zahrnuje spíše negativní tendenční pohnutky, které se projevují od symbolického respektive rituálního jednání až po napadení fyzické.

1.1.3 Domácí násilí a právo

Nahlédneme-li na definici domácího násilí z hlediska právního, zjistíme, že legální definici český právní řád nepodává. Je otázkou, zda je v případě domácího násilí nezbytné popřípadě vhodné, aby byla daná definice přímo v zákoně uvedena. Český zákonodárce však o obsahovém pojmu domácího násilí zcela nemlčí. Institut domácího násilí byl vymezen v důvodové zprávě k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zákonodárce zde uvádí, že *„domácí násilí je označení pro násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to v bytě nebo domě společně obývaném násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje.“*¹¹ Důvodová zpráva dále domácím násilím rozumí *„opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhružky útokem směřují.“*¹²

Právní definice se tak opírá, kromě výše uvedené citace z důvodové zprávy, dále o nezanedbatelné aspekty sociologické, psychologické, kriminologické a další. Domnívám se, že zejména z tohoto důvodu je poměrně obtížné vytvořit nepokrývající definici, která by postihovala svým širokým pojetím celý obsah onoho pojmu.

---

¹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Tamtéž.

Na samotný závěr k definicím pojmu domácího násilí se nabízí obyčejná otázka. Proč dosud není ve vnitrostátním řádu obsažena legální definice domácího násilí, aby bylo možné, například podle trestního práva posuzovat trestné činy spáchané alternativou domácího násilí? Je vůbec tato definice nezbytná? Problematika domácího násilí byla v České republice mimo zájem veřejnosti a odborníků. Případy domácího násilí se samozřejmě vyskytovaly, ovšem nebyly tak časté a řešily se tehdy, až nabyly skutkových znaků trestného činu. Je nutné ale připomenout skutečnost, že se nepřihlíželo k tomu, že domácí násilí je specifické fenomén a že násilí mezi blízkými osobami funguje jinak než mezi osobami cizími, a je stěžejněji odhalitelné.

Jak je tomu dnes? Odborná literatura sice stanovuje znaky a formy domácího násilí, ale přirozená definice v právním předpise chybí. Správní a soudní orgány tak jednotlivé případy řeší podle svých uvážení a judikатурních rozhodnutí s přihlédnutím sankcí a trestů za činy mající znaky domácího násilí.

1.1.4 Znaky domácího násilí

Obecná teorie počítá se čtyřmi základními znaky domácího násilí, který tento druh specifického násilí mj. i definují a charakterizují, jedná se o:

- a) opakování (dlouhodobost, cykličnost) – z opakovanosti vyplývá, že z pouhého jednoho útoku jakéhokoliv charakteru nemůžeme hovořit o násilí, respektive o domácím násilí, nutno ale podotknout, že pouhý jeden útok může být počátek domácího násilí,
- b) eskalující tendence – začíná zanedbatelnými činy domácího násilí (například urážkami) a postupně se stupňuje přes psychické snižování lidské důstojnosti a končí fyzickými útoky a závažnými trestnými činy, které ohrožují lidské zdraví a život,
- c) rozdělení rolí ohrožené osoby a násilné osoby – obecně se jedná o nerovné postavení oběti a pachatele-agresora,
- d) neveřejnost – z čehož vyplývá soukromnost jednání za „zavřenými dveřmi“, za stranou společenské kontroly bez svědků, i když výjimku často představují děti,
- e) blízký vztah mezi pachatelem a obětí – vztahy mezi osobami si blízkými (mezi partnery, rodiči a dětmi, ale také prarodiči a vnoučaty, sourozenci mezi sebou aj.),

- f) společné obydlí pachatele a oběti – tito žijí ve společné domácnosti přičemž nemusí se jednat jen o byt nebo dům.

Existují i další protichůdné znaky domácího násilí. Samotné násilí může trvat krátkou dobu, několik let, ale klidně i celý život. Domácí násilí není projevem jednorázových ataků, jako jiné násilné trestné činy, ale jde o kolotoč, který se neustále a cílevědomě opakuje. Má i svoji dynamiku. Na začátku jsou to nepatrné ojedinělé výpady, kdy je oběť omlouvá, bagatelizuje, ba i ignoruje. Postupem doby se však agresor (pachatel) stává rafinovanějším a agresivnějším v procedurálním postupu a vymýšlení.

Je třeba dodat, že výzkum všech výše uvedených a dalších aspektů je velmi důležitý pro odlišení domácího násilí od jiných forem jednání jež se mohou jako domácí násilí na první pohled jevit, avšak ve skutečnosti domácím násilím nejsou – jde zejména o situace, kdy je incident mezi aktéry pouze jednorázovou záležitostí či situace, kdy žijí aktéři v tzv. italském manželství a role násilné osoby a oběti se střídají podle momentální nálady.

1.2 DEFINICE NEBEZPEČNÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ (STALKINGU) A TYPICKÉ ZNAKY

1.2.1 Nebezpečné pronásledování (stalking)

Výraz stalking v podobě, jak o něm smýšlíme dnes, se poprvé užil v 90. letech minulého století v USA v tzv. psychopatologickém výzkumu¹³. V původní řeči lovců výraz stalking znamenal „*stopováním uštvat lovenou zvěř k smrti.*“¹⁴ V dnešním pojetí místo dravé zvěře vystupuje člověk.

Mnoho autorů se snaží co nejpřesněji a nevýstižněji definovat institut stalkingu. Např. v interním manuálu Bílého kruhu bezpečí se jím rozumí „*různé varianty pronásledování v podobě více či méně zřetelného zastrašování či vyhrožování oběti, zahrnující jak psychické tak až její fyzické terorizování, často vedené nenávistí, pomstou nebo i patologickou náklonností, které výrazně snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje*

---

¹³ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širším než jen trestněprávních souvislostech. Trestněprávní revue, 2009, č. 9., s. 257

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008., s. 53

její bezpečí.“¹⁵ Tůmová konstatuje, že stalking představuje „*chování, zahrnující opakované a perzistentní pokusy o navázání nevyžádaných kontaktů či komunikace, která vzbuzuje obavy nebo diskomfort, často provázené silným agresivním nábojem a v nejednom případě končící smrtí obtěžovaného.*“¹⁶

Cílem stalkingu je podle Visingera „*systematicky a dlouhodobě psychicky týrat vyhlídnutou oběť. Za charakteristický rys se považuje snaha o vyvolání strachu, reálné obav o vlastní život nebo život blízkých a navození pocitu totální ztráty soukromí. Jde o úmyslné slídění, pronásledování a obtěžování fyzické osoby, které ve značné míře snižuje kvalitu života oběti a přímo či nepřímo ohrožuje její osobní bezpečnost. Jednání pachatele vychází z toho, že soustavně a svévolně po delší dobu zahrnuje poškozeného nevyžádanou a nechtěnou pozorností.*“¹⁷

Podobně jako domácí násilí, i stalking je svým způsobem současným celosvětovým fenoménem. Diskutuje se o něm z mnoha pohledů – z úhlu kriminologické vědy, kriminální psychologie a bezesporu i trestního práva. Nutno brát v potaz i psychiatrický obor, který k objasnění pojmu přispěl svojí důležitostí. „*Již v 18. století se psychiatr Pinel a pak jeho žák Esquirol zabývali popisem a objasněním tzv. erotomanie (tj. patologické vazby na jinou osobu, projevující se alespoň zpočátku jako umanutý obdiv či erotická náklonnost) a dávali jí do volné souvislosti s jinými monomaniemi, jako je pyromanie, kleptomanie atd. Ve 20. století se „erotické poblázněnosti“ věnovali další renomovaní psychiatři. V druhé polovině tohoto století se „umanuté obtěžování druhé osoby nevyžádanou pozorností“ pozvolna stává problémem pro vědní obory s těsnou vazbou na kriminalitu. Může za to rozšíření počtu případů, které se z psychiatrických ambulancí stěhovaly do soudních síní.*“¹⁸ Současná společnost však pojem erotomanie¹⁹ chápe zcela jinak. Erotomanie je vytlačována pojmem nebezpečného pronásledování.

---

¹⁵ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠKOVÁ, P. a kol. Pronásledování – hodnocení a řízení rizika v poradenské praxi Bílého kruhu bezpečí. Praha : BKB, 2007., s. 3 a násl.

¹⁶ TŮMOVÁ, Š. Stalkerství – nová forma psychického teroru. Kriminologický sborník, 2005, č. 3.

¹⁷ VISINGER, R. Stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. Trestněprávní revue, 2009, č. 11.

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004., s. 226 a 227

¹⁹ Erotomanií lze dnes chápat mnohými spektry. Tak například erotomani více než hlásku hledají sex. Hledají někoho, po kom mohou toužit, přičemž svoji nadměrnou touhu nejsou schopni potlačit. Erotomanie může mít také rovněž i chorobnou vírou, ve které jedinec věří, že je milován (automaticky) jinou osobou, zpravidla opačného pohlaví, touto druhou osobou může být kupříkladu spolužák ze školy, kolega z práce, ale také někdo, koho dotčená osoba nikdy neviděla na vlastní oči a zná ji pouze z médií. Erotomanií může snadno vyvrcholit ve stalking.

1.2.2 Stalking a právo

Mnoho zemí včetně České republiky již přijalo stalking jako značný sociální problém a zařadilo jej mezi trestněprávní delikty. Právní definice stalkingu jsou zaměřeny na vymezení tohoto fenoménu v rámci legislativy za účelem stíhání a trestání jeho projevu prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení.

I když žádný právní předpis přímo nebezpečné pronásledování nedefinuje, zákonodárce v této věci zmiňuje nejzávažnější formy stalkingu. Je důležité podotknout, že pro všechny tyto formy musí být společné to, že musí jít o dlouhodobé pronásledování jiného a zároveň dotčené jednání musí být způsobilé vzbudit v jiném důvodnou obavu o život nebo zdraví vlastní nebo osob blízkých. V této věci trestní právo hovoří o tzv. objektivní stránce trestného činu stalkingu, která spočívá v „*dlouhodobém pronásledování jiného taxativně vypočtenými formami jednání, které musí být způsobilé vzbudit v jiném důvodnou obavu o život nebo zdraví vlastní či osob blízkých.*“²⁰

Autor komentovaného trestního zákoníku Šámal popisuje nebezpečné pronásledování jako „*dlouhodobé pronásledování jiného prováděné v konkrétních, zákonem taxativně stanovených formách jednání, které jsou způsobilé v jiném vzbudit důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých.*“²¹

O trestném činu nebezpečného pronásledování bude řeč později. Pro pořádek jen připomenu, že je novým trestním činem zařazeným do zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákon, v platném znění. Zařazení deliktu do trestní úpravy je výsledkem doporučení Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů jež obsahovalo kvalifikovaný námět zpracovat tento delikt do vládního návrhu nového trestního kodexu.

Do doby přijetí nové trestněprávní úpravy bylo jednání mající znaky nebezpečného pronásledování obsaženo a posléze kvalifikováno v roztržštěných trestných činech jako např. vyhrožování, vydírání či násilí proti osobě. Je nutno dodat, že konkrétní jednání nemusí být vždy soudním orgánem posouzeno jako nebezpečné pronásledování. Soud může „ohodnotit“ zásah do duševní integrity oběti s jinou kvalifikací, například trestním činem nebezpečného vyhrožování. „*Zákonodárce postihuje jen nejzávažnější formy nebezpečného pronásledování. Pro všechny je přitom*

---

²⁰ JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné : obecná, zvláštní část. Praha : Leges, 2010., s. 795

²¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník : komentář, II. svazek, § 140 - § 421. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010., s. 3006

*společně, že musí jít o dlouhodobé pronásledování jiného a současně dotčené jednání musí být způsobilé vzbudit v jiném důvodnou obavu o život nebo zdraví vlastní či osob blízkých.*²²

1.2.3 Znamky nebezpečného pronásledování

Mezi nejdůležitější hlavní znamky patří dlouhodobé a soustavné obtěžování jiné osoby (známé i neznámé) nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Mezi typické projevy stalkingu patří:

- a) opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť – pomocí různých prostředků od emailů, telefonátů po různé zasílání dárkových zásilek,
- b) demonstrování moci a síly pachatele (stalkera) – pachatel ve svých projevech dává důraz na přímé nebo nepřímé vyhrůžky jež v oběti budí oprávněný strach a obavy,
- c) poškozování a ničení věcí.

1.3 SPOLEČNÉ POZNÁMKY

Domácí násilí a nebezpečné pronásledování jsou velmi nebezpečné patologické jevy mající řadu společných znaků – systémovost, dlouhodobost, promyšlenost, opakovanost, agrese pachatele a v neposlední řadě neodhodlání oběti situaci řešit.

Dovolím si říci, že oblast stalkingu i domácího násilí je v České republice přes trestněprávní úpravu i prevenční opatření naprosto přehlížena a opomíjena. Domácí násilí i nebezpečné pronásledování se děje za „zavřenými dveřmi“ ve vztahu k veřejnosti nebo příbuzným oběti. Hlavním problémem v těchto sociálně-patologických jevech je vazba dvou osob (pachatele a oběti) navzájem. Je to určité pouto jak v pozitivním, tak i v negativním slova smyslu. Určitá fixace jedné osoby na druhou se může stát tak chorobnou, že vyústí v domácí násilí nebo nebezpečné pronásledování.

---

²² JELÍNEK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou : zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif. 1. vyd. Praha : Leges, 2009., s. 432

2. FORMY A METODIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ A STALKINGU

2.1 ANALÝZA U DOMÁCÍHO NÁSILÍ

2.1.1 Formy a druhy domácího násilí

Nejprve bych uvedla nejčastější formy domácího násilí tak, jak s nimi počítá odborná literatura. Jedná se zejména o následující:

- a) *„sociální izolace – představuje absolutní uzavření oběti, zákaz styku s příbuznými a s přáteli, zákaz telefonování, vycházení, přikazování chování, oblékání, rozhodování o tom, co je a co není vhodné, vyčerpávající dohled nad životem, zákaz nebo naopak určování literatury, poslouchání televize, rádia, omezování nebo zákaz jakýchkoliv zájmů,*
- b) *„zastašování – použití křiku, demonstrace síly, vyvolávání strachu, gesta, ničení majetku, týrání zvířat, vyhrožování, dále používání výhružek typu opuštění rodiny, spáchání vraždy dětí nebo partnerky, vlastní sebevraždy, uzavření partnerky do blázince, odnětí dětí,*
- c) *„vyčerpávání – přikazování někdy až nesmyslné práce, odpírání spánku, potravy, tekutin,*
- d) *„citové týrání – permanentní nadávky, kritizování, sekýrování, vyvolávání pocitu viny za situaci, popírání faktu násilí s tím, že „oběti se něco zdá“, občasné poskytování laskavosti, odpírání pozornosti, demonstrace milostného poměru s jinou osobou,*
- e) *„ekonomický týrání – zákaz získání nebo udržení zaměstnání, přidělování kapesného, přinucení žádat o prostředky na obživu, dennodenní kontrola nákupů, znemožnění přístupu k rodinným příjmům, neposkytování finančních prostředků na chod rodiny, vystavování rodiny hladu, chladu, nedostatku oblečení, hygieny, rozprodávání zařízení domácnosti, neplacení nákladů spojených s bydlením, nerespektování a popírání potřeb dětí,*
- f) *„vydírání – jehož nástrojem jsou zejména děti, označování oběti za špatnou matku (popřípadě otce), navádění dětí proti druhému rodiči, vulgární a násilné chování, pohružky, že v případě odchodu druhý rodič už děti neuvidí,*

- g) zneužívání práv muže – zacházení s obětí jako se služkou, nadřazené a povýšení chování, osvojení si práva o všem rozhodovat, být tím, kdo určuje role ve vztahu i v domácnosti.²³

Domácí násilí je mimořádné pro okolnosti za nichž je pácháno – osoba pachatele, místo a za jakých pohnutek pachatele je činnost vyvrcholena. Zpravidla k domácímu násilí dochází v soukromí, dále v intimním vztahu mezi agresivní osobou a obětí, které jsou nejčastěji spojeny citovými nebo manželskými pouty, společnými dětmi, majetkem, bydlištěm, ekonomickou provázaností, mezigeneračními nebo příbuzenskými vazbami. Domácí násilí je tak popředím všeho, co rodina znamená, relativizuje základní lidské hodnoty a znevažuje základní lidská práva.

Mezi konkrétní typy násilného jednání patří následující oblasti:

- a) psychické násilí – zastrasování (zlé pohledy, výhružná gesta, předvádění zbraní, ničení věcí, ubližování jiným v přítomnosti ohrožené osoby), zvýšená kontrola všeho, co ohrožená osoba dělá (kam jde, s kým mluví, co říká, kdy se vrátí, omezování samostatnosti a rozhodování o sobě), kritizování a ponižování (nadávky, zesměšňování, snižování schopností, zpochybňování duševního zdraví, zlehčování obav, přehlížení přání a potřeb), vyhrožování a vydírání (nucení k poslušnosti, vyhrožování bitím, přerušování kontaktů, sebevraždou, vydírání přes děti, vnučata, vyvolávání pocitů viny),
- b) fyzické násilí – facky, rány pěstí, kopání, tlučení hlavou, rdoušení, tahání za vlasy, bití nějakým předmětem, pálení, ohrožování zbraní nebo nožem, házení předmětů, přivazování,
- c) sociální násilí – izolace od příbuzných a přátel (zákaz přijímat návštěvy, svým chováním odrazovat návštěvníka od dalších návštěv, zákaz telefonovat, dívat se na televizi, doprovázení k lékaři, na úřady aj.),
- d) ekonomické zneužívání – zamezení přístupu k (vlastním) financím, vydírání, vynucování přepsání bytových i nebytových prostor,
- e) sexuální násilí – nutno poznamenat, že zahrnuje všechny sexuální činy, které jsou na oběti vynucovány, které oběť podstupuje nedobrovolně či s nechutí,
- f) kombinace předchozích alternativ.

---

²³ SPOUSTOVÁ, I., VOŇKOVÁ, J. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přeprac. vyd. Praha : profem, 2008., s. 23 a 24

Nutno připomenout i faktory, které s sebou nesou riziko doprovázející vznik domácího násilí mezi blízkými (domácími) osobami, těmi je:

- a) vynucená sociální izolace,
- b) finanční závislost na partnerovi,
- c) péče o děti v rámci mateřské a rodičovské dovolené,
- d) zdravotní postižení a omezení,
- e) vyšší věk a bezmocnost seniorů,
- f) přechod z aktivní zaměstnanosti do starobního či jiného důchodu,
- g) nezvládnuté rodičovství a výchova dětí,
- h) a v neposlední řadě závislost násilné osoby.

Z výše uvedeného vyplývá, že násilné incidenty mohou být realizovány v různých formách a silách domácího násilí. V praxi se jedná mnohdy o kombinaci forem. Nejčastější formou násilí v České republice je kombinace fyzického a psychického násilí. Mnoho lidí se domnívá, že domácí násilí zahrnuje pouze a jen fyzické akty, proto se v praxi hojně používá institutu tzv. domácího týrání, načež tento pojem vsutku lépe postihuje daný problém v celé jeho šíři. Nelze ovšem opomenout i psychické týrání, které mnohdy může být více nebezpečné než týrání fyzické.

Jsem přesvědčena, že všechny formy a jejich vzájemné kombinace jsou závažné. Možná se to tak nezdá, ale dle mého hlediska je nejvíce nebezpečné týrání ekonomické. Agresivní osoba neposkytuje oběti finanční prostředky a oběť sama má zamezen vstup k nim, agresor prostředky zadržuje a tím se oběť nachází v neustálé finanční tísní (finanční krizi) a je oslabena. Pokud si například oběť zažádá o malý obnos peněz, agresor jí vytkne neefektivní a necílevědomé hospodaření s prostředky. Oběť je tak týrána i sociálně a psychicky, jelikož nemůže nikam odejít – nemá z čeho žít – nemá z čeho si něco koupit a zaplatit nebo někam odcestovat.

Mnoho jednotlivců si jednoznačně uvědomuje alternativu, že pokud někdo někoho „nemlátí“, tak se přeci nemůže jednat o domácí násilí. V tomto případě se jedná o velmi chybnou argumentaci. Jednoznačně se domnívám, že fyzické týrání je v 99 % případů spojeno s psychickým násilným jednáním a naopak. Nejen tyto formy násilí, ale i další zanechávají hluboké, viditelné a skryté rány, které si oběť nese s sebou celá léta, ne-li celý život. Z hlediska psychologie je v praxi časté i to, že oběť násilí samotné domácí násilí aplikuje po delší době na své příbuzné (dětí, prarodiče atd.). Je tedy rovněž důležité konzultovat svoje problémy po násilí s odborníky psychiatrie a psychologie.

2.1.2 Domácí násilí a jeho příčiny

Nutno konstatovat, že příčiny domácího násilí doposud nejsou uzavřenou otázkou, alespoň z pohledu vědy. V současnosti se objevují myšlenky, že různé alternativy domácího násilí mohou mít různé příčiny Čírtková upozorňuje na tři mýty vzniku domácího násilí:

- a) *„první mýtus tkví v tom, že příčinou domácího násilí je špatná reakce oběti na počátky násilí, domácí násilí existuje proto, že si to oběť nechá líbit, z odborného hlediska je tato úvaha mírně řečeno polemická, hledá totiž příčinu v oběti, která není schopná si s násilím poradit, teoretické, praktické i morální důsledky této pozice jsou bez nadsázky katastrofální,*
- b) *příčinou domácího násilí je tolerance, případně až nulová reakce společnosti, facilitující okolnost je zaměňována za příčinu, odpovědnost je z násilné osoby přenášena na společnost,*
- c) *poslední, třetí mýtus značí, že příčinou domácího násilí je kopírování agresivních vzorců z původní rodiny, v konkrétních případech tomu tak může být, ale pak je dlužna odpověď na otázku kde se vzalo domácí násilí v původní rodině.“²⁴*

Z pohledu praxe bych uvedla příčiny domácího násilí, které jsou pro současnou společnost nejtypičtější. První z nich je závislost pachatele-násilné osoby (alkohol, hrací automaty, kursové sázky, loterie), dále její nezaměstnanost, konflikty v partnerském vztahu, psychická porucha (například obsedantně kompulzivní porucha). Ačkoliv jde o významné faktory, ovlivňují pouze a jen dobu vzniku domácího násilí, jakési „startéry“ jednotlivých incidentů a pohnutek, jejich četnost a provedení.

Z pohledu praxe je při hledání příčin domácího násilí užitečné vycházet z integrujícího modelu, který kombinuje různé teorie. Takový model sice rezignuje na přísně kauzální přístup, protože směšuje příčiny, zdroje i facilitující okolnosti, ale zato dobře postihuje všechny faktory, které se na vzniku jevu v konkrétním případě podílejí. Lze zmínit integrující model, který identifikuje čtyři roviny kauzálních činitelů domácího násilí:

- a) *makrosystémové faktory (společenské normy, předsudky související s domácím násilím, reakce společnosti na tuto problematiku),*

---

²⁴ ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008., s. 40 a 41

- b) *ekosystémové faktory (postavení a problémy rodin, reakce institucí na domácí násilí),*
- c) *mimosystémové faktory (moc a kontrola uvnitř rodin, typy interakce),*
- d) *individuální faktory (ontogenetické, psychologické) hlavních aktérů domácího násilí.*²⁵

Je nutné dodat, že poměr výše uvedených faktorů může být v praxi odlišný. S domácím násilím se například můžeme setkat i v rodinách, které jsou materiálně velmi dobře zabezpečeny a nečelí tak žádným vážným stresům. Pro praxi platí, že při řešení jednotlivých skutkových případů je žádoucí zjištění souvislosti velmi pečlivě, je-li našim cílem zamezit domácímu násilí v konkrétním případě a ochránit tak ohrožené osoby, eventuálně poskytnout všem dotčeným osobám pomoc a součinnost.

2.1.3 Fáze domácího násilí

Domácí násilí nepochybně nemůže být jednorázovým ojedinělým jednáním, které by se dále neopakovalo. Jedná se o několika etapový cyklus, který, bohužel, zabraňuje oběti z tohoto cyklu odejít. Domácí násilí je zpravidla tvořeno třemi fázemi.

Na počátku se násilné jednání projevuje nenápadně, mnohdy ani nejde jednoznačně určit, zda se jedná o domácí násilí či nikoliv. Může to být cokoliv, například přehnaná kontrola nebo způsobený stres, který si agresor vybíjí na oběti, která ztratila zaměstnání. Dalších „spouštěcích mechanismů“ je určitě mnoho. První fáze tedy vytváří napětí, které se postupně stupňuje. A právě ona stupňující se agresivita je projevem druhé fáze. V konfliktním vztahu vládne negativní a napjatá (emoční) atmosféra, přičemž agresor je podrážděný a zuřivý. Obsahem druhé fáze je samotné týrání a násilí, jelikož agresor se již nekontroluje a přechází do „útoků.“ Nechává agresivní průběh, čímž svoje napětí ventiluje. Oběť je v této fázi prakticky bezmocná, neschopná jakékoliv obranné reakce.

Poslední fáze, nutno podotknout, že k ní nemusí vůbec dojít a v praxi je to dosti časté, je fáze útlumu (usmiřování). Násilník lituje svých činů, prosí ji o odpuštění a slibuje, že se to nebude opakovat. Důvodem toho je například žaloba oběti nebo veřejné odhalení domácího násilí, ale ani tyto podněty nemusí být. Po útlumu může týrání začít nanovo, přičemž agresor přechází do chování druhé fáze.

---

²⁵ ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008., s. 42

Celý třífázový cyklus se může opakovat během měsíce, roku, několika let, ale také jednoho dne. Jsem i toho názoru, že jednotlivé fáze během domácího násilí nemusí ani vyvstat, a vše se může odehrávat spontánně, tudíž samovolně.

2.2 ANALÝZA U STALKINGU

2.2.1 Formy nebezpečného pronásledování

Prvním kritériem bude to, zda pachatel stalkingu (stalker) pronásleduje svoji oběť legálními nebo nelegálně nabytými prostředky. V případě legálních prostředků se jedná o telefonování, zasílání emailů, dopisů, dárku apod. Pro nelegální prostředky jsou typické pomluvy, podvody, ničení cizí věci aj. V podstatě nejde ani tak o to, jakou alternativu stalker zvolí. Je nutné podotknout, že pokud se ony aktivity pospojují a trvají delší dobu, začnou naplňovat skutkovou podstatu nebezpečného pronásledování.

Nyní bych krátce zmínila některé z forem stalkingu a pár poznámek k nim:

- a) využití komunikačních prostředků – jak uvádí Čítková, „*pronásledovatel může tímto způsobem deptat vyhlédnutou oběť systematicky a bez velkých investic,*“²⁶ podle myšlenky autorky se jedná o nenáročný způsob a o jednoduché možnosti využití, do kategorie komunikačních prostředků patří bezesporu i tzv. cyberstalking, tato forma pronásledování se děje pomocí internetu, Šámal dodává, že „*cyberstalking zahrnuje takové aktivity, jakými jsou nevyžádané emaily, rozesílání negativním zpráv prostřednictvím chatu, blogu a jiné způsoby virtuálního šíření pomluv a informací poškozujících pověst oběti (dobré jméno, rodinné poměry a profesní bezúhonnost), zasílání spamů a záměrné útoky na data v počítači oběti (zavirování, zablokování, nepřístupné získávání jejich osobních dat),*“²⁷
- b) vyhledávání fyzické blízkosti oběti – v tomto případě pronásledoval svým jednáním omezuje osobní svobodu oběti, konkrétně se může jednat o omezení svobody jednání či svobody volného pohybu, „*typické je to, že pronásledovatel nenechá svoji oběť na pokoji (i přes její výslovné odmítání, odmítání společného kontaktu či rozhovoru s ním), ve většině případů se*

²⁶ ČÍRTOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008., s. 60

²⁷ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník : komentář, II. svazek, § 140 - § 421. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010., s. 3010

*v takových momentech jeho naléhání a obtěžování naopak ještě vystupňuje,*²⁸

- c) vyhrožování, psychické deptání, nátlak a pomluvy – tato formu může být nepochybně spojena s předchozími, tímto jednáním chce zpravidla pronásledovatel dostat svoji oběť pod tlak, nelze opomenout vyhrožování a zastrašování jež směřuje k osobám blízkým oběti,
- d) fyzické násilí – jedná se již o závažnou formu stalkingu, která ohrožuje oběť nejenom psychicky, nýbrž i fyzickým jednáním, domnívám se, že k fyzickému násilí nedochází hned, ale spíše se děje postupně, zejména při „neposlušnosti“ oběti.

Stalking lze pojmut i do forem podle hlediska nebezpečnosti. Členění je pak následující:

- a) obtěžování – představuje nejmírnější podobu stalkingu, je označován jako tzv. distální stalking²⁹, pachatel atakuje oběť z prostorové či virtuální dálky, vyhlédnutá osoba je zahrnuta vzkazy, dárky, zprávami, fotografiemi, které pachatel zasílá přes různá telekomunikační média, mnohdy zůstane jen u této formy, často se ovšem dotčená forma stalkingu transformuje v pronásledování,
- b) pronásledování – již zahrnuje otevřený kontakt mezi obětí a pachatelem, přítomnost pronásledovatele již nelze přehlédnout (vzkazy za stěračem, vzkazy na dveřích bytu, v kanceláři, ničení majetku a věcí oběti aj.), sem již patří i přílišnější pokus pachatele o přímý kontakt – zjevné sledování oběti, fyzické napadení oběti, pokusy přímo vzniknout do jejího soukromí,
- c) pronásledování s vyhrožováním – představuje vůbec nevážnější podobu stalkingu, nutno podotknout, že pronásledování může probíhat i na dálku prostřednictvím mobilního telefonu nebo přes třetí osoby, dále je třeba poukázat na to, že stalker může přistoupit k zastrašování oběti – plánování vlastní sebevraždy, únos dětí, zdemolování majetku aj.

---

²⁸ BUSKOTTE, A. Žena a domácí násilí – Z pekla ven. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2008., s. 49

²⁹ ČÍRTKOVÁ, L. Forezní psychologie. 2. upr. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009., s. 225

2.2.2 Alternativy řešící stalking

Lze se shodnout na tom, že asi nejúčinnějších zbraní proti nebezpečnému pronásledování bude nepochybně svěřeni se osobám blízkým nebo pracovníkům v intervenčních pracovištích. Nicméně obecně platí, že v první řadě si chce oběť zachovat anonymitu a problémy spojené se stalkingem nikterak neuvádět ve známost blízkým osobám nebo široké veřejnosti. Pak bych doporučila následující možnosti řešení:

- a) bezpodmínečné ignorování pokusů o kontakt (např. „nemůžu být s tebou, mám přítele“ – domnívám se, že tato klasická fráze zabírá),
- b) vyhýbání se setkání se stalkerem,
- c) stalking dokumentovat (i když je to mnohdy pro oběť nepříjemné) – shromážděné informace jsou cenné nejen pro eventuelní právní postup ve věci, ale jsou nenahraditelné pro posouzení rizik další eskalace stalkingu,
- d) zveřejnění a informovanost okolí – toto řešení je nutno aplikovat v rozumné míře, jelikož mnohé oběti se za pronásledování stydí a důsledkem může být vyhrocení situace, což může vést i sebevraždě oběti, oběť by ale neměla tajit před svým soukromým okolím případy pronásledování, včasné zveřejnění zvyšuje alternativu ochrany oběti, brání také tomu, aby stalker manipuloval s jejím okolím,
- e) hledání pomoci a podpory – u známých, intervenčních pracovišť apod.

Další možností řešení je bezesporu trestněprávní opatřením. Jsem přesvědčena, že trestní stíhání stalkingu na základě samostatného trestného činu, je přínosnou cestou. Vedlejším efektem je zavedení policejních specialistů na tuto problematiku a podpora anti-stalkingových týmů. Domnívám se, že pouhé zakotvení trestného činu v české trestněprávní úpravě je sice dobrou alternativou, nicméně zákonodárce by měl pamatovat i na formy některých z opatření, jako je tomu například u domácího násilí (zde lze uvést institut vykázání). Je ovšem diskutabilní, které opatření realizovat v případě stalkingu, když oběť s pachatelem ve společném obydlí nežije a aby mohlo být na stalkerství pohlíženo jako na trestný čin, musí být dlouhodobý. Jsem toho názoru, že policista by měl mít alespoň oprávnění na krátkodobé zadržení stalkera nebo pokárání stalkera policií. Je pravdou, že vše ukáže až praxe.

3. OSOBY PACHATELŮ

3.1 PACHATEL A DOMÁCÍ NÁSILÍ

Základním motivem pro domácí násilí je potřeba demonstrace síly, dominantního postavení a z toho vyplývajícího pocitu moci a nadřazenosti nad partnerem nebo členy sociální skupiny (rodiny). Převážně se jedná o pocit převahy a nadřazenosti vůči ostatním členům rodiny nebo domácnosti. Může se jednat o získaný vzorec chování výchovou, v některých případech může být tento základní motiv projevem kompenzace vnitřního konfliktu vzniklého mezi nekritickým sebevědomím, případně ambiciózností jedince, a jeho reálnou rolí na trhu práce a ve společenském životě. *„Typickým motivem domácího násilí je i neodůvodněná žárlivost pachatele. Jedná se o vyjádření potřeby nerušeného vlastnictví osoby svého zájmu. Jako další motivy jsou často uváděny dlouhotrvající neřešení problému v partnerském vztahu, způsobené celou řadou faktorů (od finančních problémů, přes názorové rozdíly, vzájemné odcizení se partnerů, problémy s výchovou dětí až po alkoholismus pachatele a z něj vyplývající rozpad normálního rodinného prostředí).“*³⁰

Násilná trestná činnost je jednou z oblastí, které je věnována v kriminologii značná pozornost. Kromě typických násilných činů, kterými je vražda nebo loupež, kriminologie počítá právě i s domácím násilím. *„Pachatelem může být kdokoliv, kdo sdílí s obětí společný byt nebo dům bez ohledu na pohlaví a počáteční postavení v rodině. U pachatele nehraje významnou úlohu jeho náboženské vyznání, vzdělání nebo příslušnost k etniku. Typickým je dvojí vzorec chování – navenek často přistupuje ke své oběti pozorně a mile, v soukromí je bezohledný a násilnický. Významnou vlastností pachatelů domácího násilí jsou jeho psychické dispozice a povahové rysy. Je prokázáno, že domácího násilí se dopouštějí převážně muži s abnormálně strukturovanou osobností s prvky psychopatie. Nervovou labilitu, výbušnou a agresivní povahu těchto pachatelů ve většině případů ještě umocňuje nadměrné, resp. dlouhodobé užívání alkoholu. Ze shromážděných poznatků vyplývá, že téměř 75 % trestných činů*

---

³⁰ NĚMEC, M., STRAUS, J. a kol. Teorie a metodologie kriminalistiky. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009., s. 348 a 349

z domácího násilí bylo spácháno pod vlivem alkoholu (vliv jiných omamných a psychotropních látek na páčání této trestné činnosti byl zjištěn pouze ojediněle).“³¹

Domnívám se, že poznat osobnost pachatele tohoto násilného trestného činu je obtížné asi tak, jako rozeznat pachatele trestné činnosti obecně. Může se jednat o psychicky narušenou osobu, ale také nemusí. Může to být osoba s kriminální minulostí, stejně tak pachatel, který se do rozporu se zákonem nikdy nedostal, ba i zákon chrání (např. policista). Dovolím si i konstatovat, že v mnoha případech se pachatelé dopouštění domácího násilí i přesto, že za podobné delikty již byli předtím potrestáni, až již dle ustanovení přestupkového nebo trestního zákona. Pachatelem může být osoba vztahově slabá nebo naopak dominantní. Často se jedná o osobu „dvojího charakteru“. Jinak se chová v soukromí a jinak na veřejnosti. Ale pozor! Nemusí se jednat stále o muže, jak si společnost myslí a stále se tak traduje, pachateli těchto činů bývají i často ženy a dospívající ženy, v tomto důsledku stačí připomenout tzv. kuřimskou kauzu.

3.2 PACHATEL A NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ

„Právní postavení pachatele domácího násilí tvoří odvrácenou stranu právní úpravy, která zajišťuje ochranu obětí. Každé domácí násilí sice nemusí znamenat závažný právní delikt, nicméně pachatel se svým jednáním často dopouští přestupku nebo trestného činu.“³²

Je třeba dodat, že pachatelem domácího násilí může být kdokoliv – osoba libovolného pohlaví, věku, sociálního i ekonomického postavení. Například z reprezentativního výzkumu agentury STEM³³ vyplývá, že násilí mezi partnery se často odehrává mezi vzdělanými osobami (45 % obětí a třetina agresorů má minimálně středoškolské vzdělání) a v rodinách průměrně až nadprůměrně materiálně zajištěných (71 %).

Domnívám se, že zatímco odborná literatura se věnuje hojně a široce obětem domácího násilí, neexistuje zatím všeobecně akceptovatelná a empiricky ověřená typologie pachatelů domácího násilí. Musím konstatovat, že tato skutečnost představuje značný nedostatek a bylo by na místě, aby se výzkumy mnohem více zaměřily i na tuto

---

³¹ NĚMEC, M., STRAUS, J. a kol. Teorie a metodologie kriminalistiky. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009., s. 347

³² KRÁLÍČKOVÁ, Z. a kol. Právo proti domácímu násilí. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2011., s. 81

³³ Reprezentativní výzkum agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. Cit. 2012-11-17. Dostupné z: < <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2006-stem>>

oblast. Kvalitně zpracovaná typologie pachatelů by v praxi napomohla k odhalování případů domácího násilí, k předvídání jeho vývoje a v neposlední řadě by také významně napomohla vývoji metod a programů nápravy pachatelů domácího násilí.

Osobně považuji za vhodné uvést klasifikaci pachatelů tak, jak ji uvádí Čírtková. Soudím, že klasifikace vychází z potřeb praxe, nikoliv tak z vědeckého bádání. Zahrnuje následující:

- a) *„osoba dvojitá tvář, bez výrazných příznaků psychopatologie – tato osoba se chová násilně pouze v soukromí, ve vztahu k blízké osobě, na veřejnosti nevykazuje jakékoliv znaky násilnosti, je tedy velice těžké ji na veřejnosti rozpoznat a její jednání odhalit,*
- b) *obecně násilná osoba – tato osoba má sklony k násilí v soukromí i mimo něj, násilí v rodině je tedy snáze odhalitelné,*
- c) *násilník u kterého dominují problémy závislosti – zde se jedná o osoby závislé například na alkoholu či drogách, uvedené závislosti bývají často úzce spojeny s domácím násilím,*
- d) *násilník s psychickou zátěží – jedná se o osoby s výraznými symptomy poruch osobnosti.*³⁴

Pachatele nebezpečného pronásledování lze rozlišovat z hlediska typologického. Existuje různých hledisek. Pro zajímavost bych zmínila tzv. vícerozměrnou klasifikaci jež pro účely kvalifikovaného znaleckého zkoumání stalkera kombinuje hned několik aspektů současně. Hovoří o třech úrovních:

- a) *„z hlediska psychopatologického lze rozlišit skupinu psychotických stalkerů s omezeními rozpoznávacích a ovládacích schopností a skupiny psychicky zdravých stalkerů,*
- b) *z hlediska motivace je třeba analyzovat, jak psychopatologické symptomy ovlivňují stalkerovu soudnost a schopnost se ovládat, přičemž lze za tři hlavní motivy považovat pomstu, lásku nebo narcismus,*
- c) *z hlediska viktimologicky-vztahového, které je důležité pro stanovení správné prognózy dalšího vývoje stalkerova chování, je užitečné rozlišovat bývalou partnerku, respektive partnera, kolegu nebo odborníka (spolupracovní, nadřízený, lékař nebo pedagog pachatele apod.), cizí osobu.*³⁵

---

³⁴ ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008., s. 39 a 40

³⁵ DRESSING, H., MAUL-BACKER, H., GASS, P. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. Trestněprávní revue, 2007, č. 10, s. 280 a 281.

Zahraniční odborná literatura k tomu dodává, že „poznatky shromážděné znalci, kteří mají se stalkery zkušenosti ze své odborné praxe, ukazují, že především u stalkingu motivovaného pomstou vůči bývalému partnerovi je třeba počítat se zvýšeným rizikem násilného chování, značné riziko násilných excesů vůči cizí osobě je evidováno u stalkerů trpících psychózou a v případech sexuálních deliktů tam, kde předcházel sexuálně zaměřený telefonický teror. Protože je však stalking ve své komplexnosti zkoumán relativně krátce a ke stanovení prognózy nelze použít běžných postupů, je nezbytné, aby měl znalec vypracovávající svůj posudek, včetně stanovené prognózy obsahující jak nepříznivé, tak i projektivní faktory, odborné znalosti překračující obvyklý rámec požadovaných kompetencí.

4. OSOBY OBĚTÍ

4.1 OBĚŤ A DOMÁCÍ NÁSILÍ

4.1.1 Obecné poznámky

Nejdříve bych zmínila nejčastější osobu oběti. Výčet začíná manželkami respektive družkami, které jsou nejvíce postižené. Končí naopak u jejich protějšků:

- a) manželka, družka,
- b) děti žijící v rodině,
- c) senioři žijící se svými dětmi,
- d) osoby zdravotně postižené a odkázané na pomoc blízkých nebo jiných osob,
- e) manžel, druh.

Určitě se shodneme na tom, že domácím násilím jsou postiženy všechny kategorie výše uvedených osob bez ohledu na jejich vzdělání, věk, příslušnost nebo schopnost uplatnění se na pracovním trhu.

Typickou pro oběť domácího násilí je skutečnost, že se často v průběhu vyšetřování chová jinak než oběti poškozené cizím pachatelem. Ochota k potrestání pachatele je kolísavá. Oběti si sice přejí zastavit násilí, ale doufají v pokračující víceméně harmonický vztah bez násilí. Po útoku vedeném brachiálním násilím obvykle hledají pomoc, následně však mohou svůj postoj měnit. Často odvolávají nebo mění původní výpověď. Důvodem může být psychický tlak a oprávněný strach vzhledem ke

skutečnosti, že oběť dále bydlí ve společné domácnosti s útočником-pachatelem. „*Dalším důvodem změny nebo odvolání původní pravdivé výpovědi však může být i strach z další újmy na zdraví nebo životě vyvolaný zastrášením ze strany pachatele a jeho rodiny, nebo víceméně naivní víra v polepšení pachatele, obava ze samoty a z toho plynoucí finanční a materiální nejistota, strach ze ztráty bydlení, dítěte apod.*“³⁶

Pokud jde o profil oběti, jsem toho názoru, že neexistuje žádný jednotný profil oběti. Jak jsem již v minulosti podotknul, v praxi se stává to, že osoba oběti se doбою může změnit v osobu pachatele, riziková je etapa dětství, z čehož vyplývá, že pokud například dítě bylo svědkem nebo přímo objektem násilného jednání jednoho z rodičů, nese si tyto následky do dospělosti a dalšího života. Typické je pro oběti zhoršené psychické a fyzické zdraví, přičemž z aspektu vzájemného vztahu mezi agresorem a obětí je stabilní rozdělení rolí, kdy agresor drží v rukou veškerou moc uplatňující pro osobu oběti.

Každá násilná činnost zanechává na oběti následky, přičemž někdy jde o následky závažnějšího charakteru, někdy ne. Pokud se jedná o krátkodobé domácí násilí, tak následky zmizí rychle nebo nejsou žádné. Dlouhodobé a nepřiměřené domácí násilí je důsledkem doživotních nebo dlouhodobých následků pro oběť. Nedovolím si ovšem posuzovat míru násilí a časové intervaly následků domácího násilí, jelikož jsem tyto situace nikdy nezažil.

Oběť, která žije s pachatelem domácího násilí, žije v neustálém stresu a nevnímá často okolní svět. Jedinou vnímající pohnutkou je myšlenka, kdy pachatel přijde s další násilnou situací. Oběť je tak po psychické a fyzické stránce zcela vyčerpaná. Trpí různými poruchami osobnosti – spánek, noční můry, ztráta imunity, deprese, ztráta podpory okolí apod.

Následky domácího násilí jsou velmi důležitým faktorem pro osobu oběti. Nejuniverzálnějším řešením osoby oběti je začít „nový život“ v prostředí, které již pachatel neobývá, tj. v prostředí jiném, mezi svými přáteli. Při tomto je rovněž důležitá, aby se oběť s pachatelem neseťkávala, jelikož samotný pohled na pachatele může vyvolat u oběti vnitřní psychické problémy a další traumata. Nutno ale podotknout, že alternativa „nového života“ je ta lepší a často pro oběť nedostupná. Jedním z dalších následků může být bezdomovectví, jelikož pokud se osoba oběti rozhodne odejít od pachatele, často nemá kam jít, pokud tedy nemá rodiče nebo příbuzné. I finanční stránka

---

³⁶ NĚMEC, M., STRAUS, J. a kol. Teorie a metodologie kriminalistiky. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009., s. 348

může být nestabilní, agresor obětí může připravit o veškeré peněžní prostředky. Ano, existují azylové domy a další pomocná centra pro pomoc i těchto osob, ale oběti domácího násilí si mohou těžko zvykat na život v kolektivu a společnosti a kupříkladu se zase mohou snadno stát oběti dalšího domácího násilí.

4.1.2 Domácí násilí páchané na dětech

Zásadní rozdíl u domácího násilí lze vyzorovat u dospělých, kde se jedna ze stran může bránit. Jinak tomu bude ovšem v případě dětí. Malé dítě nemá prakticky žádné možnosti obrany. Mnohdy ani netuší, co se děje a situaci nerozumí. Rodič, kterého má jinak rádo, je najednou jiný a ubližuje dítěti nebo jeho matce, přesto k němu může stále tento rodič-agresor zachovávat náklonnost. Další těžká situace nastává, pokud je dítě pouhým svědkem domácího násilí, například mezi rodiči. Zde má dítě pramalou šanci jak tento stav změnit. Malé dítě může navíc jen přihlížet, dospívající může situaci řešit tak, že zavolá na linku bezpečí apod.

Domácí násilí je pro dítě velmi závažný sociálně-patologický jev. Následky trpí nejen obětí, nýbrž i celá rodina. Čírtková dodává, že „světová zdravotnická organizace dokonce označila násilí mezi rodiči jako psychické týrání dítěte. Jedním z následků toho, když je dítě přítomno násilí mezi rodiči, může dokonce být páchaní partnerského násilí ve vlastní dospělosti. Nepodnětné prostředí může také zavinit sklony ke kriminalitě.“³⁷ „Děti mohou přebírat naučené chování a v dospělosti se uchylují k řešení sporů opět násilím. Toto se týká především mužů. Naopak ženy si často hledají v dospělosti násilného partnera. Mezi pachateli domácího násilí je velké procento jedinců, kteří byli týráni právě jako děti, ať již jako oběti přímé nebo nepřímé. Vzniká tak začarovaný kruh, kdy jsou tyto týrané děti v dospělosti opět vzorem pro své děti a ty se opět stávají trýzniteli.“³⁸

Není záhadou, když konstatuji, že nepříznivé důsledky domácího násilí se u dítěte projevují už v jeho dětském věku. Dítě se mnohdy nevyzná v citech ke svému rodičovi-trýzniteli – má ho rádo jako rodiče, ale nenávidí jej jako pachatele.

4.1.3 Muži jako oběti domácího násilí

---

³⁷ ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí. Kriminalistika, č. 3/2006., s. 187 a násl.

³⁸ PROKOP, M. a kol. Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí. Brno : Ekologický právní servis, 2000., s. 8

Jsem přesvědčena, že domácí násilí, které je páčáno na manželkách a družkách (respektive ženách), dětech, seniorech a lidech zdravotně postižených, je vskutku usedlá věc. Zajímavé je ovšem domácí násilí, které je páčáno na mužích. Z mého pohledu je i trochu nepochopitelné, jak to, že i muži jsou oběti domácího násilí, jelikož jsou to spíše právě ti, kteří mají větší agresivitu a sílu a rozházené nervy. Čírtková dodává, že „*typická místa, která jsou spjata s viktimizací mužů se neodlišují od těch, která sledujeme u žen a dívek. Už ze selského rozumu plyne, že k ohrožení jedince jedno jakého pohlaví může dojít jen tam, kde se pohybuje. K viktimogenním zónám každého jedince proto patří rodina, škola, pracoviště a samozřejmě veřejná místa, spojená s trávením volného času. Lze tedy konstatovat, že násilí na mužích není specifické tím, kde k němu dochází ani v tom, proč k němu dochází.*“³⁹

Jedním z důvodů, proč se o domácím násilí páchané na mužích literatura a praxe zmiňuje jen okrajově, je dlouhodobé opomíjení problematiky. Domácí násilí na mužích dosud představuje okrajové téma jak ve výzkumu tak ve společenské reflexi. Zatímco domácí násilí na ženách si v průběhu posledních desítek let postupně vydobylo status závažného sociálního problému, nezískalo domácí násilí páchané na mužích srovnatelnou pozornost.

Týraný muž sám sebe dlouho nevnímá jako osobu ohroženou domácím násilím, tj. nedochází k percepce viktimizace. To se projevuje v jeho eventuálních kontaktech s úřady či policií. V důsledku informací, které podává respektive nepodává, není označen za oběť (poškozeného). Problematické chování partnerky, pokud pronikne k úřadům, bývá zpočátku interpretováno jako izolované přestupky. K diagnóze domácího násilí dochází často opožděně až v důsledku vyhocení situace.

V souvislosti s týranými muži, kteří se stali obětí domácího násilí, mluví odborníci o fenoménu dvojích zavřených dveří. První dveře reprezentují bariéry společné všem obětem domácího násilí, druhé dveře představují specifické obavy týraných mužů ze zveřejnění jejich osudu. Ve viktimologii se pro tento jev obecně používá termín dvojitá latence: zločin zůstane utajen před justicí (první latence) i před výzkumníky (druhá latence).

Nejčastější důvody, proč muži jako oběti neoznamují domácí násilí lze shrnout takto:

- a) muži se nedefinují jako oběť,

---

³⁹ ČÍRTKOVÁ, L. Muži jako oběti domácího násilí. Právo a rodina, č. 7/2010.

- b) muži nehodnotí chování partnerky jako trestný čin (oficiálně nežádoucí chování),
- c) muži zažívají stud, neboť vnímají svůj problém jako „okrajový fenomén,“
- d) muži váhají kontaktovat policii, protože se obávají, že jim neuvěří a nakonec budou stíháni oni,
- e) muži mají strach ze zveřejnění, které by mohlo způsobit jejich stigmatizaci v očích veřejnosti a okolí (fenomén druhých či dvojitých zavřených dveří).

Dále je třeba zabývat se otázkou, proč týrání muži setrvávají ve vztahu s násilnou partnerkou. Domnívám se, že jde o následující faktory setrvávání v onom násilném vztahu:

- a) násilí v původní rodině, tj. zážitky násilí v dětském věku,
- b) ojedinělé a lehké incidenty domácího násilí,
- c) omezené životní alternativy/ možnosti k existujícímu vztahu,
- d) psychická závislost na násilné partnerce,
- e) obavy ze stigmatizace v pochodech sekundární viktimizace.
- f) snaha ochránit děti.

Fakta v teorii i výzkumu nasvědčují tomu, že specifickým aspektem domácího násilí na mužích je to, jak na něj společnost reaguje. S určitým zjednodušením lze jádro problému domácí násilí na mužích spatřovat alespoň v současnosti v pochodech sekundární viktimizace. Přijmout veřejně a před svým okolím roli oběti je pro muže (až na výjimky) destabilizující a diskreditující životní situace. V soukromém, profesním i společenském kontextu je pro muže role oběti domácího násilí často ponižující disvalifikující a tudíž druhotně traumatizující. Právě tento moment může sehrávat důležitou roli v procesech percepce viktimizace neboli prožívání a uvědomování si role oběti u týraných mužů.

„Ve výzkumné studii s názvem „Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech“ referovalo 4 % českých mužů, že zažili v průběhu svého života vyústění partnerské hádky ve fyzické napadení ze strany partnerky. Bez dalších poznatků však nelze tento údaj automaticky považovat za směrodatný pro odhad výskytu domácího násilí páchaného partnerkami na mužích. Za výmluvné však lze považovat následující konstatování autorů obdobné zahraniční studie, která zjistila, že 9 % mužů se stalo terčem opakovaných fyzických útoků partnerky. Žádný z mužů, kteří se setkali s násilím

*ze strany partnerky, se neobrátí na policii, ačkoliv někteří z nich se domnívali, že by za tento čin měla být jejich partnerka potrestána.*⁴⁰

Snahy exponentů prosazujících zviditelnění mužských obětí domácího násilí, stalkingu, ale třeba i sexuálního násilí stojí za povšimnutí. Mohly by výrazněji přispět ke změnám v pochodech sekundární viktimizace, tj. v přístupu sociálního okolí, laické, ale i odborné veřejnosti k mužským obětem domácího násilí i dalších podob partnerského respektive vztahového násilí (stalking, common couple violence). Není totiž snadné prosadit do procesů dnešní socializace poselství, že role hrdiny a oběti se mohou v životě jedince střídat a že i prohry patří do běžné životní zkušenosti úspěšných mužů i žen. Viktimologie se ve svých praktických výstupech snaží prosazovat životní postoj, že viktimizace není pro oběť hanbou. K tomu patří i propagace kréda, že oběť není slabým jedincem, ale naopak tím, kdo přežil násilí (koncepte tzv. survivoru neboli přeživšího). Oběti zločinů obecně a násilí zvláště si zaslouží solidaritu a respekt.

4.2 OBĚŤ A STALKING

4.2.1 Obecné poznámky

Nutno na úvod dodat, že kdokoliv z nás se může stát obětí nebezpečného pronásledování, a to nezávisle na pohlaví, věku, příslušnosti, společenském zázemí, vzhledu či sexuální orientaci. Šámal⁴¹ dodává, že „*obětí stalkera může být sice každý člověk, nezávisle na svém sociálním postavení a osobnosti, výzkumy však dokládají početnější zastoupení žen, častěji se jedná přitom o bývalé partnerky stalkera nebo o ženy osamělé. Oběti se ovšem stávají i známé osobnosti z uměleckého či veřejného života a relativně často i příslušníci některých profesí (například učitelé, soudci, advokáti, lékaři apod.)*.“ Totožnou myšlenku projevila i Čírtková⁴², která sekunduje, že „*u obětí se často vyskytuje sklon k submisí a pasivnímu se podrobování ve vztazích. Ze statistického hlediska je typickou obětí spíše svobodný člověk žijící bez partnera (singl) nebo osoba krátce po partnerském rozchodu.*“

Je třeba dodat, že u nás nebyla do současnosti realizována žádná studia, ba ani výzkum pojednávající o problematice obětí stalkingu. Ráda bych proto zmínila výzkum

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, L. Muži jako oběti domácího násilí. Právo a rodina, č. 7/2010.

⁴¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník : komentář, II. svazek, § 140 - § 421. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010., s. 3006

⁴² ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008., s. 83

z roku 1998, který byl proveden v USA. Výzkum zmiňuje česká odborná literatura, a ukazuje, že:

- a) „oběťmi pronásledování jsou 4.8 % žen a 0.6 % mužů (v USA),
- b) 87 % pachatelů pronásledování jsou muži,
- c) každá dvanáctá žena a každý čtyřicátý pátý muž se v průběhu svého života stane obětí pronásledování,
- d) 77 % žen-obětí a 64 % mužů-obětí zná pachatele,
- e) 59 % žen a 30 % mužů je pronásledováno bývalým partnerem,
- f) 81 % žen-obětí, které jsou pronásledovány současným nebo bývalým partnerem, je tímto partnerem fyzicky napadeno,
- g) 31 % žen, které jsou pronásledovány současným nebo bývalým partnerem, je tímto partnerem napadeno sexuálně,
- h) v průměru trvá pronásledování 1.8 roku, je-li pachatelem bývalý partner(ka), narůstá průměrná doba pronásledování na 2.2 roku.“⁴³

Z výše uvedeného je patrné, že největší skupinu obětí pronásledování tvoří bývalé partnerky, ženy. Domnívám se, že i když nebyl v České republice proveden žádný výzkum, nic nenasvědčuje tomu, že by u nás měly být výsledky výše uvedeného zpracování odlišné.

Teorie poukazuje i na status tzv. falešných obětí. Označuje se jí osoba jež se vydává za oběť trestného činu, ačkoliv jí ve skutečnosti není. S ohledem na nebezpečné pronásledování se rozlišuje 5 kategorií falešných obětí nebezpečného pronásledování. Jsou jimi:

- a) „pachatelé vydávající se za oběti stalkingu (jedná se o záměnu rolí),
- b) psychotické oběti (přesvědčení o údajném pronásledování),
- c) bývalé oběti stalkingu (negativní zkušenosti z minulosti se promítají do současného života),
- d) umělé oběti stalkingu (usilují o pozornost okolí, zviditelnění se, věrohodně předstírají různé symptomy viktimizace),
- e) a konečně simulující oběti stalkingu (podobné jako umělé oběti, ale za cíl nemají získání pozornosti okolí, ale usilují o finanční nebo jiné účelové výhody).“⁴⁴

---

⁴³ VARGOVÁ-MARVÁNOVÁ, B. a kol. Partnerské násilí. Praha : Linde, 2008., s. 53

⁴⁴ ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008., s. 104.

Z mého pohledu se domnívám, že přesná data o výskytu falešných obětí jsou neznámá respektive nedohledatelná. I když je předstírání spíše originální výjimkou, je nutné myslet i na tuto variantu. Díky této možnosti však není žádný důvod k zásadní nedůvěře vůči obětem nebezpečného dosledování. Jednoznačné návody, jak rychle rozpoznat nepravou oběť stalkingu nejsou známy. Je třeba podotknout, že u některých typů falešných obětí je odhalení jednodušší (například v důsledku duševní poruchy pachatele), u jiných obtížnější (pachatel je skvělý manipulátor). Obecně platí, že osoby se syndromem falešné viktimizace potřebují pomocnou ruku.

Nebezpečné pronásledování není jednorázovým činem. Předpokládá se mnohonásobná, pokračující viktimizace. Riziko, že nebezpečné pronásledování bude pokračovat, je vysoké. Oběť se tedy cítí permanentně ohrožena a touží po obnově nerušeného soukromí. Nebezpečné pronásledování narušuje především možnosti oběti svobodně se rozhodovat o sobě a svém životě. Může dojít k vážnému narušení dosavadních osobních vztahů a kontaktů. Hrozí i ztráta dobrého jména a dobré pověsti v pracovním životě. Je však obtížné určit počátek takového pronásledování. To je většinou určeno vlastním úsudkem oběti. Nevyžádané projevy zájmu se tedy stávají stalkingem ve chvíli, kdy oběť dospěje k přesvědčení, že pronásledovatel se vměšuje do jejího soukromí, porušuje ho a získává nad ním kontrolu. Pro oběť je však těžké rozpoznat, jestli jí hrozí určité nebezpečí či nikoliv. Oběť není schopna předvídat možný vývoj událostí.

Vlastní prožívání stalkingu se dá na počátku popsat tak, že oběť je pachatelem překvapena a zaskočena. To je velmi typická reakce. Většina lidí je totiž přesvědčena o tom, že toto není možné. Proč by se to mělo stát právě jim? Odpovědí je několik. Stalking už se ani zdaleka netýká pouze celebrit a veřejných osob. Pachatele stalkingu mnohdy nelze rozeznat, bývají příjemní a klamaví. A není třeba vnějšího podnětu ze strany oběti, stalking může vzniknout i bez přičinění oběti. Po počátečním překvapení a rozpacích se začíná na oběti odrážet pachatelovo chování. Nejvýraznějším vlivem je zřejmě chronický stres, který může vyvolávat fyzické či duševní onemocnění.

Pronásledované osoby často trpí závažnými zdravotními potížemi a symptomy posttraumatické zátěže, dále depresí, všeobecným strachem, úzkostí či jinými psychickými poruchami. Kromě újmy psychické může oběť postihnout i újma fyzická, v případě, že dojde k napadení oběti pronásledovatelem. Pro oběť jistě nepříjemná, bude i citelná materiální újma v souvislosti s možnou ztrátou práce, s investicemi nebo s náklady, které jsou spojené s pronásledováním. Lze tedy konstatovat, že stalking pro oběti mnohdy znamená podstatné a omezující změny v jejich dosavadním životě. Narušuje jejich možnost svobodného rozhodnutí jak žít. Přináší závažné negativní následky na psychické a tělesné

zdraví a představuje pro ně také finanční zátěž a stres v sociální oblasti. Vede k důvodnému pocitu ohrožení a obav o vlastní bezpečí.

Čírtková hovoří o konkretizaci následků, které se u oběti projevují po prožití syndromu nebezpečného pronásledování. Jedná se o následující: „*opakující se vtíravé a stresové vzpomínky, tělesné reakce při kontaktu s podněty připomínající stalking, opakující se noční můry, pocit, že vlastní budoucnost je nyní značně omezená, vybývání se místům, lidem a situacím jež připomínají stalking, ztráta zájmu o aktivity, které byly dříve důležité, pocity odcizení od ostatních lidí, odmítání mluvit o stalkingu, neschopnost vybavit si některé aspekty stalkingu, nadměrná bdělost a ostražitost, poruchy spánku, zvýšení lekavost, podrážděnost a afektivní výbuchy a v neposlední řadě poruchy koncentrace.*“⁴⁵

4.2.2 Stalking páchaný na dětech a adolescentech

Domnívám se, že je velmi obtížné stanovit rozsah nebezpečného pronásledování u dětí, jelikož chybí opět výzkum, který by byl zaměřen na dotčenou oblast. Jsem přesvědčena, že stalking mezi dětmi je dosud nerozpoznaný problém mezi mladou populací.

Zahraniční literatura poukazuje na výzkum McCanna⁴⁶, který při jeho realizaci vycházel zejména z podobností s jinými formami násilí, které se vyskytují v této části populaci. McCann uvedl, že první důkazy o tom, že se stalking objevuje i u dětí a adolescentů, se projeví v profesní literatuře. Jako příklad uvedl zaznamenaný případ jasné erotomanie jedné třináctileté dívky, která si udržovala romantickou fixaci na svého učitele, kterou následně transferovala i na ošetřujícího lékaře. Postupem času se dívčina fixace vyvinula do rozsáhlého iluzorního systému, kdy věřila, že je její učitel do ní zamilován a začala mu psát milostné dopisy. Následné vnímané odmítnutí urychlilo její sebevražedné chování a těžké deprese, které vyústily v psychiatrickou hospitalizaci.

Další případ jež uvedl McCann se týkal patnáctiletého chlapce s vážnou duševní poruchou. Chlapec psal dopisy se sexuálním podtextem svým spolužačkám. Jejich obsah začal být stále více bizarní a hrozící. V dalším případě se jednalo o dalšího chlapce ve stejném věku, který opakovaně sledoval, vyhrožoval a obtěžoval svoji expřítelkyni poté, co ona ukončila jejich vztah. Případ vyústil v ochranná opatření dívky,

---

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008., s. 87 a násl.

⁴⁶ McCann, J. T. A Descriptive Study of Child and Adolescent Obsessional Followers. Journal of Forensic Sciences, 2002.

kteřá vřak chlapec poruřoval a následně byl nedobrovolně hospitalizován na psychiatrii poté, co začal vyhrořovat usmrcením rodičů dívky, které vnímal jako osoby bránící v jeho kontaktu s ní.

Domnívám se, že stalkerství u mladých může mít mnoho podob jako u dospělých jedinců, nicméně nelze opomenout výře uvedené případy, které jsou projevem spíše jeřtě nerozvinuté mentality u dětí a adolescentů.

5. LEGISLATIVNÍ RÁMEC OCHRANY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

5.1 ZÁKON Č. 135/2006 SB., KTERÝM SE MĚNÍ NĚKTERÉ ZÁKONY V OBLASTI OCHRANY PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM

O vážnosti problematiky domácího násilí svědčí založení Aliance proti domácímu násilí, která vznikla se záměrem vypracovat a prosadit v České republice systémové řešení případů domácího násilí a podporovat informovanost odborné i široké veřejnosti o této problematice. Iniciátorem založení Aliance proti domácímu násilí byl Bílý kruh bezpečí spolu se společností Philip Morris ČR, a. s. Snaha Aliance proti domácímu násilí dosáhla svého cíle v podobě přijetí zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Výsledkem mnohaleté činnosti tedy bylo vypracování prvního návrhu právního předpisu na ochranu před domácím násilím v České republice. Jak již bylo řečeno, tvůrcem byla expertní skupina založená v rámci Aliance proti domácímu násilí, která se skládala z odborníků z řad soudců, psychologů, zákonodárců, policistů a zástupců nestátního sektoru. Dne 14. března 2006 byl tak Poslaneckou sněmovnou přijat zákon a Česká republika se tak vydala cestou kriminalizace domácího násilí prostřednictvím novelizace platné právní úpravy. Tento zákon nabył účinnosti dne 1. ledna 2007. Zákon byl naposledy novelizován zákonem č. 274/2008 Sb. a zákonem č. 41/2009 Sb. v důsledku přijetí nového policejního zákona a nového trestního zákoníku.

Zákon je koncipován na následujících principech:

- a) *„priority práv – „zásah do soukromé sféry je přípustný, pokud je nezbytný pro ochranu života, zdraví, práv a svobod jiných ohrožených osob,*
- b) *subsidiarity – bezpečnost osoby ohrožené násilím je zajištěna opatřeními netrestní povahy, role trestního práva je subsidiární,*
- c) *odvrácení hrozby nebezpečí – zákonná opatření jsou preventivní reakcí na nebezpečné chování násilné osoby a prevencí rizika opakování násilného jednání,*
- d) *přiměřenosti a minimalizaci zásahů – druh, trvání a intenzita zásahu policisty je určována účinnou ochranou a minimálním zásahem do ústavně zaručených práv a svobod,*
- e) *výměny informací zejména mezi policisty, intervenčními centry a orgány sociálně právní ochrany.*“⁴⁷

Zákon vychází ze základních znaků charakteristik domácího násilí (podle důvodové zprávy k tomuto zákonu). Předpis se soustřeďuje na jednání mající znaky domácího násilí, tj. opakující se stupňování agresivního chování, které směřuje proti lidskému životu, zdraví, jeho svobodám nebo lidské důstojnosti ve společném obydlí ve kterém žije oběť s agresorem. Jednou z klíčových myšlenek dotčeného právního předpisu je zajištění prevence. Do doby přijetí zákona se v případech páchaného násilí zasahoval tehdy, když násilí přesáhlo práh trestného činu. Intervence státu se tak omezovala v první řadě na represivní funkci trestního práva (tj. stíhání pachatelů). Nový předpis však klade důraz na preventivní otázky domácího násilí. Prevenční charakter zákona má zabránit opakování a eskalaci násilí v konkrétních případech.

Právní předpis je pozitivní i v tom smyslu, že se nazývá jen osobou agresora, ale i osobou oběti, v tomto důsledku se snaží o její ochranu. Až do přijetí zákona to byly oběti, které opouštěly společné obydlí a zajišťovaly si tak vlastní azyl. Nový zákon tuto skutečnost transformuje, z čehož vyplývá, že dává pravomoci určitým osobám ochránit ohroženou osobu. Tyto osoby (zpravidla policejní orgán) rovněž také i vyhodnocují stupeň rizika, které hrozí oběti domácího násilí a podle tohoto vyhodnocení přijímají účinná opatření k nápravě. Jedním takovým opatřením je institut vykázání agresora z obydlí.

Domnívám se, že zákon č. 135/2006 Sb., uceleně představuje transparentnější a efektivnější, ale také účinnější přístup k řešení domácího násilí. Zákon odkazuje na

---

⁴⁷ SPOUSTOVÁ, I., VOŇKOVÁ, J. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přeprac. vyd. Praha : proFem, 2008., s. 83 a 84

orgány, které mj. mezi sebou spolupracují, které s danou problematikou přicházejí do styku. Nový zákon je zlomový v tom, že doposud izolované orgány spojuje do uceleného systému účinné intervence.

Zákon se opírá o tři pilíře, které zajišťují jeho vyváženost jak ve složce zákonného omezení (vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí na určenou dobu), tak ve složce sociální (ochrana a pomoc ohrožené osobě v intervenčním centru) a právní ochrany poskytované soudem (zvláštní předběžné opatření). V případě porušení distančních omezení mohou nastoupit i sankce trestněprávní. „*Stručně lze proces ochrany před domácím násilím popsat jako:*

- a) *policejní intervenci,*
- b) *sociální pomoc,*
- c) *soudní ochranu.*“⁴⁸

První z vyjmenovaných pilířů, tedy součinnost Policie České republiky při ochraně domácího násilí, spočívá v policejním zásahu, který je realizován na žádost oběti domácího násilí anebo jiných osob. Tento zásah si klade za cíl ihned ukončit páchané domácí násilí, a to formou vykázání agresora ze společného obydlí. Druhá pilířová struktura se opírá o sociální pomoc oběti, kterou zajišťují intervenční centra. Tato centra jsou specializovanými pracovišti, které osobám ohroženým domácím násilím pomáhají. Tato pomoc spočívá v tom, že je jim poskytována bezplatná psychologická a sociální pomoc. Třetí pilíř reprezentuje soudní ochranu, která umožňuje řešit domácí násilí soukromoprávní cestou. Prostřednictvím práva na vydání předběžného opatření má oběť (další) alternativu, jak přinutit agresora, aby opustil společné obydlí a byl mimo něj v předem stanové době.

5.2 POMOC PRÁVNÍHO ZÁSTUPCE

Pokud se chce ohrožená osoba obrátit na právní pomoci advokáta či na zastoupení zmocněncem, může tak svobodně učinit v souladu s ustanovením čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány i orgány veřejné správy.

Násilná osoba má tedy právo zvolit si svého zástupce a nikdo jí v tom nesmí bránit. Spojme si tuto pomoc například s institutem vykázání. „*Policie rozhoduje o*

---

⁴⁸ SPOUSTOVÁ, I., VOŇKOVÁ, J. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přeprac. vyd. Praha : proFem, 2008., s. 85

vykázání ve správním řízení, nejedná se o trestněprávní úpravu. V dané situaci bude záležet na tom, v jakém časovém intervalu bude násilná osoba schopna si přítomnost právního zástupce zajistit. Může se stát, že přivolaný advokát se dostaví na místo okamžitě.⁴⁹

„Na druhou stranu není obvyklé, aby policie zasahovala ve společném obydlí v průběhu noci a násilná osoba si tedy bude schopna zajistit advokáta až třeba druhý den ráno. V takovém případě vydá policie rozhodnutí o vykázání, jsou-li splněny podmínky pro jeho vydání, s tím, že násilná osoba využije právních služeb advokáta od okamžiku, kdy mu udělí plnou moc k zastupování. Policie je tedy povinna umožnit násilné osobě zvolit si právního zástupce, například tím, že si jej zavolá telefonem, neznamená to však, že bude s rozhodnutím o vykázání vyčkávat na jeho přítomnost. Opačný postup by byl v podstatě proti smyslu celého institutu vykázání, protože by neumožnil reagovat okamžitě a bezprostředně na situaci, která mezi násilnou a ohroženou osobou nastala.“⁵⁰

5.3 INSTITUT VYKÁZÁNÍ

5.3.1 Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

V souvislosti s nutností provedení podstatných změn ve starém policejním zákoně vstoupil ke dni 1. ledna 2009 v účinnost nový zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, přičemž problematice domácího násilí je v zákoně věnována samostatná hlava sedmá s názvem Vykázání (ustanovení § 44 až § 47).

Vykázání je právním institutem, který reaguje na případy domácího násilí. Cílem tohoto institutu je chránit úkonem provedeným orgánem státu ohroženou osobu a zamezit dalšími násilnému jednání agresora, který s ohroženou osobou sdílí společné obydlí. Ochrana spočívá v časově omezeném vykázání agresora ze zákonem stanoveného místa. „Vykázání nelze chápat jako veřejnoprávní sankci. Závažné nebo opakované jednání s cílem zmařit vykázání nebo rozhodnutí o předběžném opatření soudu, kterým se ukládá povinnost dočasně opustit společné obydlí a jeho bezprostřední

---

⁴⁹ KOČOVÁ, K. Domácí násilí a tzv. vykázání – nový institut právního řádu ČR. Bulletin advokacie, č. 10/2007, s. 34 – 38.

⁵⁰ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí.

*okolí a zdržet se vstupu do něj nebo povinnost zdržet se styku s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním, lze postihnout jako trestný čin. Umožňuje to novela trestního zákona, která je součástí změnového zákona.*⁵¹

S ohledem na povahu institutu vykázání nelze opomíjet, že v jeho rámci dochází k zásadním zásahům do základních práv vykazované osoby. Poukázat lze na zásah do soukromého života této osoby. Vykázání lze považovat i za zásah do svobody pohybu a dalších. Policie má v rámci realizace institutu vykázání dvojí roli:

- a) jednak vystupuje jako mocensky zasahující orgán,
- b) jednak poskytuje pomoc.

*„Ochranu formu vykázání lze poskytnout jak cizinci, tak státnímu občanu České republiky. Je-li agresorem cizinec, přichází v úvahu i postup podle zákona o pobytu cizinců.*⁵²

Než přejdeme k samotnému zákonnému výkladu institutu vykázání, rád bych volně popsal stručně průběh tohoto významného policejního oprávnění. Pokud tedy zjistí příslušník Policie České republiky, že se v daném případě jedná o případ domácího násilí a hrozí-li v tomto důsledku další útoky ze strany agresora, je oprávněn násilnou osobu na místě ze společného obydlí vykázat a současně s tím ji zakázat vstup do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí na dobu 10 dnů. Nutno podotknout, že tato lhůta nesmí být zkrácena. Policista k použití oprávnění nepotřebuje souhlas ohrožené osoby, jelikož činí úřední úkon ex offio (z úřední povinnosti).

Vykázaná osoba je povinna neprodleně opustit společné obydlí a vydat příslušníkovi Policie ČR klíče od společného obydlí. Před tímto úkonem je vykázané osobě umožněno si za přítomnosti policie vzít ze společného obydlí věci, které jí slouží k osobní potřebě, dále osobní cennosti a další věci, které se mohou k případu vykázání vztahovat (dokumentaci).

Na druhou stranu policie je povinna poskytnout vykázané osobě informace o možnostech ubytování v daném místě, eventuelně ji umožnit si ubytování zajistit telefonicky z policejní služebny. Vykázanou osobu nutno také poučit o jejich právech a povinnostech.

---

⁵¹ ŠKODA, J., ŠMERDA, R., VAVERA, F. Zákon o policii s komentářem. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009., s. 154

⁵² ŠKODA, J., ŠMERDA, R., VAVERA, F. Zákon o policii s komentářem. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009., s. 155

Do 24 hodin po vykázání je vykázána osoba oprávněna si za asistence policie vyzvednout další osobní věci nebo věci mající specifickou povahu (nezbytné pro podnikání, pro výkon povolání, studium apod.).

Osoba ohrožená je také policií poučena, a to o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí (již dříve zmiňovaná intervenční centra). Policista také poučí ohroženou osobu na možnost podání návrhu soudu na vydání předběžného opatření (podle ustanovení § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů). Policie v 10 denní lhůtě vykázání provádí kontrolu, zda úřední úkon je dodržován, a to jak vykázanou, tak i ohroženou osobou.

Jak již bylo výše řečeno, tak ohrožená osoba má možnost domáhat se ochrany svého práva občanskoprávní cestou, a to řízením u soudu. Oběť domácího násilí tak podává soudu návrh, aby vydal předběžné opatření. Soud o tomto návrhu musí rozhodnout do 48 hodin, přičemž agresorovi může uložit například, aby dočasně opustil společné obydlí a jeho okolí nebo do něj nevstupovat a zdržet se setkávání s ohroženou osobou. Toto předběžné opatření má lhůtu 1 měsíce od jeho aplikovatelnosti. Nic nebrání ohrožené osobě v tom, aby dotčený návrh podala i bez aplikace institutu vykázání, který by jinak provedla policie.

Policejní zákon v ustanovení § 44 odst. 1 stanoví podmínky realizace vykázání, jedná se o tzv. hmotněprávní podmínky, za nichž může být z bytu či domu společně obývaného útočníkem a ohroženou osobou ten, kdo se dopustí deliktního jednání, vykázán. Ustanovení tedy hovoří o předpokladech, které jsou nezbytné pro realizaci vykázání – zjištěné skutečnosti, za nichž by mohlo dojít k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, tedy ústavně garantovaným právům. Hrozba útoku nemusí být zcela bezprostřední, může se týkat i vzdálenější budoucnosti. *„Mezi skutečností, o které lze opřít důvodnost předpokladu, řadí zákon výslovně to, že v minulosti již k útokům došlo. Vzhledem k výrazu zejména je však zřejmé, že policie se nemůže omezit právě jen na předcházející útoky, ale měla by přihlídnout i k dalším okolnostem a nelze vyloučit, že i první jednání odůvodní obavu z dalšího možného útoku, byť pojmovým znakem domácího násilí je zásadně právě to, že se opakuje a trvá delší dobu.“*⁵³

---

⁵³ MATES, P. a kol. Nové policejní právo : právní předpisy s komentářem podle stavu k 1. 1. 2009. Praha : Linde Praha, 2009., s. 96

Několik poznámek ke lhůtě vykázání. Na základě zahraničních právních úprav byla doba vykázání stanovena na lhůtu 10 dnů. Domnívám se, že tato lhůta je přiměřeně krátkého charakteru. Jsem přesvědčen, že vzhledem k ochraně oběti domácího násilí by měla být lhůta prodloužena alespoň na 20 dnů, ne-li 30 dnů, aby si oběť mohla v klidu zajistit všechny potřebné úkony a věci, které jí pomohou s odvrácením dalšího domácího násilí po návratu násilné osoby do společného obydlí. Lhůta vykázání se počítá od okamžiku, kdy byl učiněn faktický pokyn vykázání. I zde si myslím, že stanovení lhůty je příliš unáhlené. Domnívám se, že lhůta by měla běžet den, který následují po dni, ve kterém bylo učiněno vykázání.

Vzhledem k povaze úkonu, jímž se vykázání činí, oznamuje se zásadně ústně, a to jak ohrožené, tak i vykázané osobě. Nebude-li vykázaná osoba úkonu přítomna, lze jí oznámení sdělit i později, nicméně opatření je účinné již od okamžiku, kdy jej policista prohlásil. Smyslem potvrzení, které má normalizovaný a předepsaný obsah a je pouze informační povahy, je zabránit potenciálním nejasnostem a problémům, které by mohly vzniknout z toho, že úřední úkon se činí ústně. Může se také stát, že ohrožená nebo vykázaná osoba odmítne převzít potvrzení o vykázání (nebo jej potvrdit), tato skutečnost se poznamená do úředního záznamu.

Svého druhu opravným prostředkem proti vykázání jsou námitky, které může podat pouze vykazovaná osoba. Učinit tak má právo ústně při samotném vyhlášení vykázání. Následně je může podat i písemně, a to do 3 dnů od převzetí potvrzení o vykázání. Zásadně není vyloučeno, aby námitky byly podány pouze písemně, musí se tak ovšem stát v uvedené třídní lhůtě, která může začít běžet po celou dobu, kdy vykázání trvá, protože její počátek je určen převzetím potvrzení o vykázání. *„Zákon neřeší, zda může písemně námitky podat i osoba, která odmítla převzít potvrzení o vykázání, a odkdy by se pak počítala lhůta. Vzhledem k tomu, že tuto osobu práva podat námitky zákon výslovně nezbavuje, je třeba jí toto právo přiznat, ostatně smyslu úpravy by odporovalo, pokud by mohla podat námitky ústní na místě, a již nikoli písemné. Lhůta k podání písemných námitek bude zde vázána na den, kdy vykazovaná osoba potvrzení odmítla převzít. Uvedená třídní lhůta je procesní a zákonná, čili ji nelze prodloužit a zákon nepočítá s možností prominutí jejího zameškání. Nepožaduje se, aby tyto námitky byly odůvodněny. O právu podat námitky má vykazovanou osobu příslušný policista poučit ještě předtím, než ji potvrzení o vykázání předá. Skutečnost, že byly námitky podány, musí policista zaznamenat v potvrzení o vykázání a sdělit, že byly vzneseny ke krajskému ředitelství, příslušnému podle místa vykázání. U něj jsou rovněž*

*podávány písemné námitky. Krajské ředitelství nevydává o námitkách rozhodnutí, jde tu o neformální správní činnost. Dojde-li k závěru, že důvody k vykázání nebyly, prohlásí vykázání za ukončené a informuje o tom ohroženou a vykázanou osobu. Vykázání zde končí okamžikem, kdy bylo odvoláno, nikoli až vyrozuměním. Zákon nestanoví postup pro případ, kdy námitky nejsou shledány jako důvodné, nepochybně však o tom musí být obě osoby vyrozuměny. Proti vykázání není možné podat žalobu podle ustanovení § 82 soudního řádu správního, tj. na ochranu před nezákonným zásahem. Podle ustanovení § 85 soudního řádu správního není totiž taková žaloba přípustná tam, kde se lze nápravy domáhat jinými právními prostředky, jimiž je právě podání námitek.*⁵⁴

Dalším významným ustanovením je § 46, který (demonstrativně) vyjmenovává souhrn prostředků, které je povinen policista říci ohrožené osobě při realizaci institutu vykázání, jedná se tedy o soubor práv a povinností. Nutno poznamenat, že vzhledem k funkci, kterou má institut vykázání, je třeba poskytnout pomoc především ohrožené osobě. Její součástí je především informace o možnosti podat návrh na vydání předběžného opatření podle ustanovení občanského soudního řádu a dále o tom, jaké jsou služby v oblasti pomoci obětem násilí. Forma a výčet (šíře) poučení by mělo odpovídat poměrům ohrožené osoby. Služby v této oblasti poskytují například intervenční centra pro osoby, které jsou ohroženy domácím násilím, dále občanská sdružení a občanské poradny (Bílý kruh bezpečí). V rámci tohoto poučení má policista povinnost předat ohrožené osobě seznam s potřebnými kontakty a případně ji pomoci při vyhledání samotné pomoci. Domnívám se, že policista by tyto informace měl podat i v případě, že policista neshledá nezbytnost provést úřední úkon vykázání, ale ze všech reálných okolností daného případu dojde k závěru, že je třeba, aby se osoba na takovou instituci již obrátila. Poučit musí rovněž ohroženou osobu o potenciálních následcích v důsledku uvedení vědomě nepravdivých údajů, které byly policistovi sděleny v souvislosti s vykázáním. V případě nutné potřeby je policista povinen poskytnout ohrožené osobě rovněž také i další pomoc specifického charakteru (například zajištění lékařského ošetření, pomoc psychologa).

Ustanovení § 47 upravuje rozsah území prostoru, na který se úřední úkon vykázání vztahuje. „*Pro vymezení územního rozsahu prostoru, do něhož nemůže vykázaná osoba vstoupit, není rozhodná skutečnost, že v něm vykázaná osoba vykonává zaměstnání nebo jinou činnost. Rozsah policista stanoví tak, aby byl zajištěn účel*

---

⁵⁴ MATES, P. a kol. Nové policejní právo : právní předpisy s komentářem podle stavu k 1. 1. 2009. Praha : Linde Praha, 2009., s. 98 a 99

vykázání, kterým je preventivní ochrana osoby ohrožené útokem.“⁵⁵ Rozsahem prostoru, na který se zákaz vztahuje, se rozumí okolí společného obydlí. Tento prostor musí být určen především s ohledem na potřeby chráněné osoby tak, aby bylo minimalizována možnost opakovaného útoku. Přitom se přihlíží k takovým okolnostem, jakými jsou povaha spáchaného domácího násilí, vlastnosti vykazované osoby a vzniklá situace na straně chráněné osoby. „Dojde-li k vykázání zejména z tzv. služebního bytu, jímž jsou byty v domech či jiných objektech určené pro ubytování osob, které mají v těchto bytech bydlet ze služebních důvodů proto, že by jinak byl ohrožen provoz objektů, nebo pokud by byl v důsledku vykázání znemožněn výkon jejich zaměstnání (byť správce domu, byť údržbáře), má o tom policista učinit oznámení provozovateli objektu nebo zaměstnavateli vykazované osoby, aby mohli přijmout a provést opatření, která jsou potřebná k zajištění náhradního provozu objektu. Tato opatření samozřejmě nemohou být taková, aby byl mařen účel vykázání.“⁵⁶

5.3.2 Metodický policejní pokyn

Nutno u institutu vykázání ještě zmínit Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166 ze dne 23. prosince 2009 o provádění vykázání. Podle čl. 1 Pokynu je oprávněn osobu vykázat „příslušník policie služebně zařazený ve službě kriminální policie a vyšetřování nebo službě pořádkové policie, pokud byl k posuzování incidentů řádně proškolen.“

Metodický pokyn, kromě toho, že obsahuje podmínky pro vykázání podle zákona, upravuje mj. činnost policisty, které vykázání provedl (čl. 4). Policista v tomto případě „uloží klíče od vykazované osoby v obálce na místě jež určí nadřízený, po uplynutí 10denní lhůty po vykázání policista klíče vrátí vykazované osobě proti podpisu v potvrzení o vykázání, předem telefonicky ověří, zda ohrožená osoba podala u příslušného soudu návrh na vydání předběžného opatření. Pokud soud návrhu vyhověl, klíče doručí tomuto soudu a pokud soud ještě pravomocně nerozhodl, klíče ponechá na místě určeném nadřízeným.“

---

⁵⁵ ŠKODA, J., ŠMERDA, R., VAVERA, F. Zákon o policii s komentářem. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009., s. 160

⁵⁶ MATES, P. a kol. Nové policejní právo : právní předpisy s komentářem podle stavu k 1. 1. 2009. Praha : Linde Praha, 2009., s.103

5.4 ZÁKON Č. 40/2009 SB., TRESTNÍ ZÁKONÍK A TRESTNÝ ČIN TÝRÁNÍ OSOBY ŽIJÍCÍ VE SPOLEČNÉM OBYDLÍ

K 1. lednu 2010 vstoupil v účinnost zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Tento nový kodex tak nahradil původní trestní zákon a trestný čin známý do té doby jako týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Ekvivalentní ustanovení minulého ustanovení § 215a nyní nalezneme v ustanovení § 199 trestního zákona pod označením Týrání osoby žijící ve společném obydlí. Zákonodárce stanovil spodní hranici trestní sazby na 6 měsíců a zvýšil horní sazbu z tří na čtyři roky. Můžeme z toho usuzovat skutečnost, že zakotvením dolní sazby chtěl zákonodárce poukázat na závažnost tohoto jevu a vyhnout se tak častým případům, kdy by domácí násilí bylo sankcionováno podle přestupkového zákona nebo samotným úředním úkonem vykázání. Novinkou je třetí odstavce ustanovení § 199, který umožňuje odsoudit pachatele trestního činu na 5 až 12 let v případě, že by způsobil těžkou újmu na zdraví nejméně dvěma osobám anebo smrt. Zákonodárce tím tedy vyjádřil důsledek toho, že při domácím násilí může dojít i ke smrti.

„Pojem obydlí, jímž se rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející, nahradil původní pojem společně obývaný byt nebo dům. Toto vymezení pokrývá tedy mimo obytným domů a bytů i obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje apod., tedy veškeré prostory sloužící k bydlení lidí. Tento pojem neklade důraz na vedení společné domácnosti, ale jen na faktický stav společného bydlení, ať už jeho důvodem je jakýkoli titul, například vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů. Společné obydlí vyjadřuje specifický znak tohoto trestného činu, že pachatelé, kteří týrají jiné osoby, tak činí vůči osobám blízkým a dalším osobám žijícím s nimi ve společném obydlí, v důsledku čehož je u nich dána specifická forma vzájemné závislosti vyplývající ze skutečnosti, že tyto osoby obývají společné obydlí, a proto jsou mezi nimi vytvořeny zvláštní vztahy vyplývající ze společného bydliště a zpravidla též mají ztíženou možnost toto společné obydlí opustit.“⁵⁷

Předmětem samotného útoku není jen osoba blízká, ale i jiná osoba, například nájemník nebo podnájemník. Musí být ovšem splněna podmínka, že tato osoba žije s pachatelem ve společném obydlí. Z uvedeného vyplývá, že osoba blízká nebo jiná,

---

⁵⁷ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník : komentář, II. svazek, § 140 - § 421. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010., s. 1749

kteřou pachatel tŕr, muŕ s nŕm ŕit ve ŕpolečnŕm obydlŕ, tedy muŕ s nŕm toto obydlŕ sdŕlet ve smyslu ŕpoluŕitŕ, tedy jeho ŕpolečnŕho uŕivnŕnŕ, a to alespoň zčnŕstŕ, napŕiklad ŕpolečnŕch ŕstor ŕi ŕŕsluŕenŕstvŕ takovŕho bytu nebo domu. Osobou blŕzkou se rozumŕ ŕŕbuznŕ v pokolenŕ ŕŕmŕm, osvojitel, osvojenec, sourozenec a manŕel, jinŕ osoby v pomŕru rodinnŕm nebo obdobnŕm se poklndajŕ za osoby sobŕ navzajem blŕzkŕ jen tehdy, kdyby ŕjmu, kteřou utrpŕla jedna z nich, druhnŕ ŕrvem pocitŕovala jako ŕjmu vlastnŕ.

„Nnŕledek je poruchovŕ a ŕpočŕv nŕ poruŕe ochrany osob, kteřŕ vzhledem ke ŕpolečnŕmu uŕivnŕnŕ bytu ŕi domu, jsou v určŕtŕ specifickŕ zvnŕslosti na pachateli. Tato specificknŕ zvnŕslost ŕpočŕv nŕ pŕedevŕm v tom, ŕe díky uŕivnŕnŕ ŕpolečnŕho bytu ŕi domu se vytvnrnŕ mezi nŕm a pachatelem zvlnŕstnŕ vztahy a zpravidla majŕ ztŕiŕenou moŕnost ŕpolečnŕe obydlŕ opustit.“⁵⁸

Nelze opomenout vŕak jeden negativnŕ aspekt. Trestnŕ ŕin podle ustanovenŕ § 199 nenŕ zařazen mezi ty trestnŕ ŕiny, jejichŕ nepŕekaŕenŕ ŕi neoznmenŕ je trestnŕ. Zatŕmco napŕiklad trestnŕ ŕiny tŕrnnŕ svŕeřenŕ osoby je součnŕstŕ tohoto vŕčtu, tak tŕrnnŕ osoby ŕijŕcŕ ve ŕpolečnŕm obydlŕ ve vŕčtu chybŕ. De lege ferenda je zapotŕebŕ na toto legislativnŕe reagovat, aby osoby, kteřŕ vŕ o pachenŕm nnsilŕ, byly nuceny toto nnsilŕ oznnŕmit pod sankcŕ trestnŕho stŕhnnŕ.

5.5 ZAKON Č. 141/1961 SB., TRESTNŕ RND

Zatŕmco v trestnŕm zkonŕnku bylo dosaŕeno stanovenŕho cŕle, současnŕ prvnŕnŕ ŕprava postavenŕ obŕti v ustanovenŕ § 163 a § 163a trestnŕho řadu je stnŕle problematicknŕ.

Jako aktuálnŕ velkŕ problŕm v oblasti trestnŕho řizenŕ zŕstvnŕa problematika tzv. dispozičnŕho prvnŕnŕ obŕti, tedy souhlas obŕti s trestnŕm stŕhnnŕm pachatele, je-li ve vztahu k obŕti osobou blŕzkou. Pro nnsilnŕe osoby znamennŕ toto ustanovenŕ prakticky vŕdomŕ beztrestnosti. „Pŕesvŕdčŕt“ manŕelku nebo partnerku o nevhodnosti takovŕho to souhlasu je pod hrozbu dalŕŕho nnsilŕ vskutku snadnŕ. Prokznŕt, ŕe obŕť nesouhlasŕ s trestnŕm stŕhnnŕm nebo svŕ podnnŕ vzala zpŕt v tŕsni, vyvolnnŕ vŕhruŕkami, nntlakem, ekonomickou zvnŕslostŕ nebo podřizenostŕ, je obtŕiŕnŕ.

---

⁵⁸ NOVOTNŕ, F. a kol. Trestnŕ zkonŕnŕk 2010 : stav k 1. 4. 2010. Praha : Eurounion, 2010., s. 371

„Tímto ustanovením se tedy vytváření dvě skupiny pachatelů a dvě skupiny obětí trestných činů vyjmenovaných a taxativně uvedených v ustanovení § 163 trestního řádu. Za jeden a tentýž trestní čin jsou někteří pachatelé stíháni ex lege, pokud například k ublížení na zdraví dojde na veřejnosti mezi osobami cizími, zatímco druzí, jde-li o vztahový delikt (k ublížení na zdraví došlo mezi osobami blízkými) stíháni být nemusí. Skupina obětí, které se staly objektem trestného činu spáchaného cizím pachatelem, není vystavena sekundární viktimizaci, kterou bezesporu souhlas s trestním stíháním osoby blízké vyvolává. Naproti tomu je na bedra oběti kladeno rozhodnutí, zda-li orgány činné v trestném řízení mají či nemají zasáhnout do soukromé sféry. Snaha o ctění vůle oběti může v případech domácího násilí znamenat oslabení pozice oběti, případně její další ohrožení.“⁵⁹

5.6 ZÁKON Č. 99/1963 SB., OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD

Ustanovení § 76b obsahuje institut tzv. zvláštního předběžného opatření. Soud vydá toto předběžné opatření tehdy, je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele. Toto předběžné opatření spočívá v povinnosti dočasně opustit byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupovat, a dále v povinnosti zdržet se setkávání s navrhovatelem a navazovat s ním kontakt. Předběžné opatření trvá 30 dnů od jeho vykonatelnosti. Nutno ale podotknout, že pokud před uplynutím této doby bylo zahájeno řízení ve věci řízení o rozvodu manželství nebo o vyklizení nemovitosti, může být soudem na návrh navrhovatele prodloužena délka trvání. Předběžné opatření však zanikne nejpozději do 1 roku od okamžiku jeho nařízení soudem.

5.7 EXKURS DO RODINNÉHO PRÁVA

Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, poskytuje možnosti úpravy rodinných poměrů, a to v různých směrech jako je například výchova či výživa dětí nebo manželství. Stěžejními jsou zvláště dále uvedená ustanovení a instituty.

---

⁵⁹ SPOUSTOVÁ, I., VOŇKOVÁ, J. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přeprac. vyd. Praha : proFem, 2008., s. 103

V případech domácího násilí vyskytujícího se v manželství je rozvod jednou z radikálních, ale o to více efektivnějších možností. Rozvod manželství je řízením sporným, kde navrhovatel nese důkazní břemeno, musí tedy tvrdit rozhodné skutečnosti a zároveň navrhnout důkazy, které by tato tvrzení prokázala. V ustanovení § 24 zákona o rodině je uvedeno, že soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití, bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství.

Rozvod dohodou dle ustanovení § 24a není v případech domácího násilí příliš frekventovanou variantou a pokud je využit, pak většinou pouze s úmyslem násilného manžela zakrýt příčinu rozvodu v podobě domácího násilí. Manželství však nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu.

Pár poznámek ke svěření dětí do výchovy. Pokud jsou oba rodiče způsobilí a zároveň mají zájem dítě vychovávat, pak má soud posoudit komu bude dítě svěřeno. Společná péče není v případech domácího násilí vhodná a tak přichází v úvahu péče střídavá. Při rozhodování soud posuzuje mnoho kritérií, s tím že soud sleduje především zájem dítěte.

Při střídavé péči je následně nutné určit styk dítěte s rodičem, u kterého není ve výchově. Ačkoliv styk rodiče s dítětem je prioritně na domluvě rodičů bez nutnosti zásahu soudu, při domácím násilí k těmto dohodám dochází jen stěží.

Zákon uvádí možnost, kdy „jestliže je to nutné v zájmu dítěte, soud styk dítěte s rodičem omezí nebo jej i zakáže“. Což může být zejména situace, kdy v rodině probíhalo domácí násilí, které bylo užito i proti tomuto dítěti. Nicméně pokud bylo dítě přítomno násilí na jednom z rodičů, velice často je postiženo syndromem zavrženého rodiče vůči rodiči druhému-násilnému, které sice styk s dítětem komplikuje, ale nevylučuje.

„Naopak shoda je v situacích, kdy dítě z těchto zážitků trpí posttraumatickým syndromem, zde styku s násilným rodičem musí předcházet alespoň terapie a do té doby soud styk omezí či zakáže. V těchto případech je ale opět nezbytností, aby před rozhodujícím opatrovnickým soudem byly tvrzeny a dokázány rozhodné skutečnosti.

Velmi důležitou roli má i orgán sociálně právní ochrany dětí, který chrání zájmy dítěte popřípadě i vůči oběma rodičům.“⁶⁰

Krajní možností může být i zbavení rodičovské zodpovědnosti podle ustanovení § 34 odst. 1 zákona o rodině, která nemá na rodičovskou zodpovědnost žádný vliv, pokud zákon nestanoví jinak, může ji pozastavit, omezit nebo rodiče zbavit pouze a jen soud.

Ochrana základních práv dítěte převažuje nad základními právy rodičů, proto pokud je dítě vážně ohroženo, může soud tímto způsobem zasáhnout.

6. LEGISLATIVNÍ RÁMEC OCHRANY STALKINGU V TRESTNÍM ZÁKONÍKU

Přijetím nového trestního kodexu se Česká republika zařadila mezi země s tzv. antistalkingovou legislativou. Trestný čin nebezpečného pronásledování ve znění § 354 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění, je zařazen do skupiny trestných činů narušujících soužití lidí. Ustanovení § 354 trestního zákoníku uvádí, že nebezpečného pronásledování se dopustí ten, kdo jiného dlouhodobě pronásledují tím, že:

- a) *„vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,*
- b) *vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,*
- c) *vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronickým komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,*
- d) *omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života,*
- e) *nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu.“*

Jsem přesvědčena, že dotčené ustanovení je poměrně přísné a kazuisticky zpracované. Všechna výše uvedená jednání však musejí být způsobilá přivodit následek

---

⁶⁰ HOVORKA, D. Úloha orgánů sociálně právní ochrany dětí při řešení případů domácího násilí – úskalí praxe. Právo a rodina. 8/2007, 9. ročník. s. 1- 4.

uvedený ve druhé větě odst. 1 § 354 trestního zákoníku. „Zavedením této skutkové podstaty se zpřísňuje trestné represe.“⁶¹

Zákon operuje s pojmem dlouhodobého pronásledování. „Společným jmenovatelem takových společensky škodlivých aktivit je v jejich souhrnu záměr jiného obtěžovat tak intenzivně, že to již ohrožuje jeho psychickou a v některých případech i fyzickou integritu, respektive život. Přitom na počátku nemusí jít o viditelně patologické, asociální chování.“⁶² Je zřejmé, že ojedinělé nebo nahodilé projevy tento požadavek splňovat nemohou. Zpravidla se tedy bude jednat o soustavné, vytrvalé a systematické jednání, které vybočuje z běžných norem chování.

Konkretizace dlouhodobosti se dá vysvětlit ve smyslu opakujícího se jednání. „Opakováním se rozumí více než 10 pokusů, dlouhodobostí pak minimálně doba 4 až 6 týdnů. K právní kvalifikaci dlouhodobého jednání ve smyslu nebezpečného pronásledování není třeba, aby bylo použito k vynucení kontaktu s obětí násilí, stačí tvrdošíjně obtěžování bezprostřední či zprostředkovanou přítomností pachatele. Vedle dlouhodobého pronásledování zákon vyžaduje splnění další podmínky. Tou je způsobnost jednání, popsanych v zákoně, vzbudit důvodnou obavu o život nebo zdraví oběti nebo o život a zdraví jí blízkých. Důvodnou obavou o život nebo zdraví se rozumí obava, která je objektivně způsobila vyvolat vyšší stupeň obav, úzkosti nebo jiného tísnivého pocitu ze zla, kterým je na oběť působeno. Není nutné, aby byl takový pocit skutečně vyvolán. Je však třeba každý takový případ posuzovat individuálně, s přihlédnutím ke všem okolnostem, k povaze výhrůžky, k fyzickým a povahovým vlastnostem pachatele ve srovnání s charakteristikami oběti. Pod důvodné obavy o život nebo zdraví patří způsobení jak fyzických, tak psychických poruch zdraví.“⁶³

Jak již bylo výše nastíněno, jednotlivé formy jednání trestného činu nebezpečného pronásledování jsou taxativním výčtem uvedeny v trestním zákoníku. Nyní bych uvedla k nim pár poznámek.

Prvním z jednání bude výhrůžka ublížením na zdraví nebo jinou újmu. „Výhrůžkou je třeba rozumět takové protiprávní (nedovolené) jednání, které je objektivně způsobilo vzbudit důvodnou obavu, aniž je ovšem nutné takovou důvodnou obavu u poškozeného skutečně vyvolat. Obsah výhrůžky je zde konkretizován ublížením

---

⁶¹ FENYK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád : průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou, 1. díl : trestní zákoník. Praha : Linde, 2010., s. 1201

⁶² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník : komentář, II. svazek, § 140 - § 421. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012., s. 3294

⁶³ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník : komentář, II. svazek, § 140 - § 421. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010., 3006 a násl.

*na zdraví nebo jinou újmu, a to na rozdíl od nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, kde jde o vyhrožování usmrcením, těžkou újmu na zdraví nebo jinou těžkou újmu.*⁶⁴ Je třeba dodat, že ona výhrůžka musí být provedena vážně. Ten, jemuž je vyhrožováno, nemusí být tomuto přítomen. Postačí, když se o výhrůžce později dozví.

Dalším jednáním je vyhledávání osobní blízkosti a sledování poškozeného. Patří sem nejrůznější formy tohoto jednání – obtěžování, slídění, doprovázení, pozorování a další, které jsou v zásadě vždy objektivně způsobilé vzbudit zákonem požadovanou důvodnou obavu.

Vytrvalý kontakt prostřednictvím prostředků elektronické komunikace, písemnou formou nebo jinými prostředky zahrnuje nevyžádané telefonáty, sms zprávy, emailové zprávy, dopisy, pohlednice, lístky, vzkazy, ale třeba i záměrná distribuce počítačových virů apod. Patří sem i telefonní teror a cyberstalking. Nezřídka jsou obě tyto formy používány souběžně.

Dalším jednáním je omezení v obvyklém způsobu života poškozeného. Jedná se o takovou formu omezení dosavadního života oběti, ke kterému dojde proti její vůli nežádoucími zásahy do sféry osobního, rodinného a profesního života. Může jít o omezení zájmové, kulturní, sportovní, ale i týkající se společných rodinných aktivit.

Poslední formou jednání je zneužití osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu s poškozeným. Zde je potřeba odkázat především na zákon o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb., který vymezuje, co lze považovat za osobní údaj. Jestli prostřednictvím takového údaje lze přímo či nepřímo zjistit identitu jiného, aniž by bylo nutné vynaložit nepřiměřené množství času, úsilí nebo materiálních prostředků. Nutné je však splnění další podmínky. Účelem zneužití osobních údajů musí být získání kontaktu s obětí. Rozhodující není, zda ke kontaktu skutečně dojde a o jaký druh kontaktu jde.

V ustanovení o nebezpečném pronásledování je stanovena, vedle obecné skutkové podstaty, také kvalifikovaná skutková podstata. Ta obsahuje okolnosti podmiňující užití vyšší trestní sazby, která v tomto případě činí odnětí svobody na šest měsíců až tři roky. Kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování naplní pachatel v případě, že se dopustí některého jednání uvedeného v § 354 odst. 1, při současném splnění podmínky dlouhodobosti pronásledování a způsobilosti vzbudit takovým jednáním důvodnou obavu o život nebo zdraví oběti nebo o život nebo zdraví osob jí

---

⁶⁴ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník : komentář, II. svazek, § 140 - § 421. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012., s. 3296.

blízkých. A dopustí se toho vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.

Domnívám se, že nejvhodnější sankcí za trestný čin nebezpečného pronásledování je podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody, trest domácího vězení nebo, jde-li o cizího státního příslušníka, trest zákazu pobytu. V případě uložení těchto trestů dále předpokládám, že soud uloží pachateli vhodná omezení nebo povinnosti, zejména zdržení se styku s určitými osobami či zdržení se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob.

7. PREVENČNÍ A POMOCNÁ OPATŘENÍ

7.1 MOŽNOSTI PREVENCE PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM

Soudím, že prevence před domácím násilím je vyjádřena podstoupením takových kroků a procedur, které sníží výskyt násilí mezi partnery, a to tak, že zamezí vzniku okolností, a to ještě před tím, než by k potenciálnímu násilí mohlo dojít. Na druhou stranu je ale nutné dodat, že cílem prevence není zabránění jednotlivců páchat násilné trestné činy, přičemž tato prevence má za cíl snížit alespoň riziko tohoto chování. Primárním výstupem prevence by mělo být celkové snížení tohoto jevu, přestože někteří jedinci se budou nadále chovat násilnicky.

Primární prevence se může realizovat několika způsoby, které dále zmíním. Asi nejúčinnější a nejradiálněji z nich je změna prostředí nebo výchovy.

„Hlavním cílem prevence i intervence není primárně stíhat a potrestat pachatele nýbrž poctivý úmysl pomoci partnerskému vztahu stopnout násilné incidenty vhodným zásahem z vnějšku!“⁶⁵

7.1.1 Osobní bezpečnostní plány

Než se ohrožená osoba obrátí na pomoc někoho jiného, je zapotřebí si vytvořit osobní bezpečnostní plán, který by měl řešit situace těsně před násilím a zejména po něm. Aby byl plán transparentní a systematický, lze ho shrnout do následujících tezí:

---

⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, L. Domácí násilí : Naléhavé problémy prevence a intervence v ČR. Cit. 2012-11-11. Dostupné z: <http://bkb.juristic.cz/174587/old>.

- a) u přátel (komu věříme) si uschovat náhradní klíče, oblečení, důležité dokumenty, lékařské předpisy a určitý peněžní obnos,
- b) uschovat si jakýkoliv důkaz o násilí – roztrhané šatstvo, fotografie modřin a úrazů, dalších zranění,
- c) naplánovat si nejbezpečnější dobu k případnému útěku,
- d) pamatovat, kam se potenciálně obrátit na pomoc, v tomto případě je potřeba s sebou nosit telefonní kontakty svých přátel, příbuzných, azylových domů nebo intervenčních center,
- e) pokud je naše zranění vážné, je třeba zajít na pohotovost nebo k lékaři a oznámit co se stalo, zde již má povinnost lékař zavolat policii, lékař návštěvu a poranění zadokumentuje, eventuelně napíše zprávu,
- f) je třeba také rovněž i poučit své děti a určit jim bezpečné místo v bytě, prvotním cílem je to, aby děti zůstaly v bezpečí (například zamknuté v pokoji nebo u známých) a ne, aby nás ochraňovaly, jelikož by se také mohly stát obětí domácího násilí a jednat také, že shlednutí páčání domácího násilí na vlastní oči na nich může nechat další psychické následky,
- g) po útoku není potřeba ihned uklízet „důkazy“ – je dobré je zdokumentovat (fotografie, ukázání svědkům),
- h) je dobré se ptát i policistů, například bude-li pachatel (agresor) do večera propuštěn, jak bude probíhat další ochrana nebo postup, pokud začne opět páčání domácího násilí.

7.1.2 Intervenční centra

Ohrožené osobě se nabízí bezplatné poradenství v místech odborné psychologické, sociální a právní pomoci. V praxi se jedná zejména o intervenční centra, poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, občanské poradny, poradny Bílého kruhu bezpečí, krizová centra psychosociální pomoci nebo azylové domy.

Asi nejuniverzálnější v tomto ohledu jsou tzv. intervenční centra. Intervenční centra jsou metodicky koncipována jako jednak pracoviště poskytující ohroženým osobám akutní pomoc, analýzu jejich životní situace a návrhy pro její řešení. Jsou to také koordinační místa pro vzájemnou informovanost spolupracujících institucí.

Zatímco pro první etapu pomoci je charakteristická ingerence státu, mocenský zásah ze strany policejních orgánů, který dočasně, z moci úřední, separuje osobu

násilnou od osoby ohrožované, druhá etapa je charakterizována intervencí profesionálů – psychologů, sociálních pracovníků a právníků. Jejich snahou je zprostředkovat ohrožené osobě v „oddechovém čase“ deseti dní relevantní informace pro její další samostatné rozhodování. V souladu s tímto záměrem spolupracují intervenční centra i s orgány sociálně právní ochrany dětí, sociálními odbory obecních úřadů, azylovými domy a organizují potřebnou sociální zdravotní a právní pomoc, eventuelně poskytují asistenci při krocích, ke kterým se ohrožená osoba již rozhodla. Ve třetí etapě po „ochranné desetidenní lhůtě“ přechází iniciativa v uspořádání dalšího života na ohroženou osobu. V této fázi jí může být poskytnuta následná pomoc, ve které pracovníci intervenčního centra respektují její vůli. Ta může spočívat jak v návratu do násilného prostředí, tak v rozhodnutí násilný vztah ukončit. Ohrožená osoba je poučena o tom, že v tomto momentě násilí většinou nekončí, naopak, může se stupňovat. Toto potenciální ohrožení musí být profesionálně minimalizováno.⁶⁶

Do působnosti intervenčních center spadá i další pomoc osobám ohroženým domácím násilím, která je poskytována intervenčními centry, přičemž dotčená působnost je upravena v ustanovení § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a spočívá v:

- a) poskytování bezprostřední individuální psychologické a sociální pomoci osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném obydlí, těmto osobám je rovněž také i zprostředkováno poskytnutí následné pomoci zejména sociální, lékařské, psychologické a právní, součástí pomoci je i spolupráce a vzájemná informovanost mezi orgány sociálně právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie České republiky a obecní policie, nestátními a charitativními organizacemi, intervenční centra tím plní roli koordinátora mezi zúčastněnými institucemi při pomoci osobám ohroženým násilným chováním a vyhodnocuje vzájemnou spolupráci,
- b) pomoc osobám ohroženým násilným chováním je poskytována převážně na základě podnětu, který doručuje Policie České republiky, tímto podnětem je opis rozhodnutí o vykázání nebo o zákazu vstupu do společného obydlí a opis úředního záznamu o dalších provedených úkonech, intervenční centrum

---

⁶⁶ SPOUSTOVÁ, I., VOŇKOVÁ, J. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přeprac. vyd. Praha : proFem, 2008., s. 158

- může poskytnout pomoc na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním i bez takového podnětu,
- c) intervenční centrum je povinno kontaktovat osobu, která byla v rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí označena za osobu ohroženou násilným chováním.

7.2 MOŽNOSTI POMOCI PŘED NEBEZPEČNÝM PRONÁSLEDOVÁNÍM

Aby oběť stalkingu našla vhodný postup k zastavení pronásledování, potřebuje obvykle odbornou pomoc. *„Za účelem poskytování kvalitních služeb pro oběti stalkingu je potřeba, aby všechny instituce, které jsou v této oblasti zainteresovány, spolupracovaly a sjednotily svůj pohled a přístup k tomuto problému a tím předcházely sekundární viktimizaci vhodnou komunikací s obětí a podporou při zdravých způsobem vyrovnávání se s traumatickým zážitkem. Podceňování nebezpečnosti pachatele se pro oběť může stát osudným.“*⁶⁷

Domnívám se, že každý případ stalkingu je natolik individuální respektive originální, že je třeba ho posuzovat jednotlivě podle konkrétní situace. To vyžaduje individuální přístup při hledání vhodné intervence. Při pohovoru s obětí je přinejmenším příznačné oddělit její interpretace od faktického popisu událostí.

Během rozhovoru se musí citlivě volit správný přístup pro snížení psychických následků trestného činu na oběť. Mezi obecné zásady pro jednání s obětí jakéhokoli trestného činu patří právo na informace, potřeba bezpečí, přiměřené důvěry a empatie. Dokud existuje pronásledování, je nutná zvláště podpora a zajišťování bezpečí oběti. „Odborná podpora by měla obsahovat následující kroky:

- a) *informování o podstatě stalkingu a jeho pachatelích, také o právech oběti a právních krocích, o průběhu vyšetřování ve všech jeho stádiích a dále o programech a místech, kde může vyhledat další pomoc či péči včetně jejich dostupnosti,*
- b) *podporu porozumění oběti vlastním reakcím a příznakům, podporu vyjadřování emocí, ujistit ji, že její reakce patří ke snaze psychiky vyrovnat se s prožitým traumatem,*

---

⁶⁷ VARGOVÁ-MARVÁNOVÁ, B. a kol. Partnerské násilí. Praha : Linde, 2008., s. 23

- c) *normalizaci příznaků a potíží, odbourávání pocitů viny (hlavně u ex-partner stalkingu),*
- d) *usilování o dostatečnou empatii, dát najevo pochopení pro obavy a trápení oběti, pro její výčitky a stud, dát najevo úctu a respekt, mít dostatek času na oběť,*
- e) *práci s častým pocitem obětí, že je nikdo nebere vážně, dát jim najevo důvěru, což znamená nezpochybňovat příběh, který vypráví, vysvětlit jí, proč se ptáme,*
- f) *obnovení víry ve vlastní schopnosti a obnovení iluze kontroly, vypracovat spolu s obětí strategii na posílení pocitu bezpečí a schopnosti důvěřovat,*
- g) *restabilizaci pocitu identity a sebecitu a podporu při řešení hlavních problémů oběti,*
- h) *komunikaci s obětí jasnou a přehlednou v důstojném prostředí.*⁶⁸

Obětem nebezpečného pronásledování mohou pomáhat i různá poradenská střediska. Z takovéto poradny si oběť stalkingu obvykle odnáší konkrétní a reálná doporučení, jak má dál postupovat, aby dosáhla svého cíle. Bezespornou výhodou je to, když poradenská organizace dovede kombinovat sociálně-psychologickou pomoc s pomocí právní. Poskytování poradenských služeb pro oběti stalkingu zahrnuje obvykle základní a odborné sociální a psychologické poradenství, odborné právní poradenství, zprostředkování kontaktů na služby návazné péče a dalších služeb podle aktuálních potřeb klienta (tj. ubytování, zdravotní a právní pomoc, doprovod na jednání).

Podobně jako oběti domácího násilí, i u stalkingu oběti často nemají iniciativu problém řešit. Anebo pokud ho řešit chtějí, sahají po okamžitých prostředcích trestněprávních opatření. Oběti vyžadují okamžité potrestání, nic méně v praxi to není možné.

Nedílnou složkou poradenství je ta právní. „*Vliv působení práva má funkci preventivní a současně donucovací. Při pomoci oběti stalkingu jde zvláště o zákon trestní, trestní řád, zákon o přestupcích a dalších zákonech, které ovlivňují či zasahují do samotného procesního řízení. Základním obsahem právního poradenství je nabídnutí možnosti dalších kroků, včetně vysvětlení faktického obsahu, dopadu a souvislostí a respektování práva volby oběti. V rámci poradenství zahrnující orientaci v systému a odborných rad k uplatnění svých práv by měla být oběť seznámena i se soudní institucí co*

---

⁶⁸ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : příručka pro pomáhající profese. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. , s. 123 a 124

se týče jejího obsazení, funkce a role.“⁶⁹ Poradce taktéž může seznámit oběť s institutem náhrady škody (v civilním procesu) nebo peněžité pomoci státu obětí trestné činnosti (v trestním řízení). V neposlední řadě právní poradce pomůže oběti vytvořit předběžné opatření nebo trestní oznámení.

Pomáhající by měl spolu s obětí vypracovat bezpečnostní plán, který za daných okolností minimalizuje rizika pokračujícího stalkingu, včetně eventuálního napadení pronásledovatelem. Důležité je aby oběť měla naplánovanou únikovou cestu a místo, kam půjde. Měla by být domluvená s přáteli nebo sousedy na znamení pomoci a vzájemném postupu v případě, že vznikne krizová situace. Také by měla mít sbalenou pohotovostní tašku s penězi, doklady, důkazy z pronásledování, důležitými dokumenty aj.

Kdykoliv je to pro oběť možné, neodmítat doprovod a vždy dát někomu vědět, kam jde a kdy se vrátí. V případě, že je oběť sama nepodceňovat situace, kdy se nezdá být něco v pořádku. Volat o pomoc, běžet k lidem a hledat u nich ochranu. Následně zavolat Policii ČR. Pokud pronásleduje pachatel auto oběti, stisknout houkačku nebo alarm, aby pachatele vystrašila, zastavit nejlépe přímo na Policii ČR nebo u nejbližšího obchodu či jiného místa, kde je hodně lidí a zavolat pomoc. Nosit u sebe mobilní telefon s důležitými telefonními čísly např. předvolbou tísňového volání na policii a známé. Dále mít u sebe legální prostředky pro svoji obranu (pepřový sprej, alarm aj.).

Oběť by měla volit jiné trasy, časy, zvyky, odlišné od těch, které pronásledovatel zná a využívá je (jiné nákupní centrum, vyměnit zámek, založit si jinou emailovou adresu, popř. změnit bydliště či zaměstnání). Volit pečlivě svého budoucího partnera. V autě by měla mít plnou nádrž benzínu, obměňovat cesty do práce a denní rozvrh. Neposkytovat nikomu, kromě důvěryhodných osob, informace o svých plánech, o svém novém telefonním čísle apod. Vyvarovat se telefonátům na telefonní čísla, za která se neplatí. Nastavit záznamník tak, aby mohl nahrávat hovory při zvednutí telefonu. Při objednávkách neužívat domácí adresu, opatřit si například P. O. Box. Nepřijímat nečekané balíky.

8. SKUTEČNÉ PŘÍBĚHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ A STALKINGU

---

⁶⁹ Tamtéž, s. 151

8.1 MATKA TÝRÁNA SVÝM SYNEM

Od přesně nezjištěné doby druhé poloviny roku 2004 do 22. 2. 2010, vyjma období, kdy byl obžalovaný, 42letý, p. Roman V., hospitalizován psychiatrických léčebnách a kdy byl ve vazbě, dále kdy byla poškozená pí. Jana V. hospitalizována ve FN v Praze a kdy obžalovaný p. Roman dodržoval vykázání ze společného obydlí uloženého Policií České republiky a nařízená předběžná opatření soudu o povinnosti dočasně opustit byt a zdržet se vstupu do tohoto bytu, ve společně obývaném bytě v Praze, poté co jedenkrát v měsíci dostal p. Roman invalidní důchod a požil alkoholické nápoje, nejprve pouze verbálně napadal svou matku, 71letou pí. Janu V., a to výrazy „*píčo, mrcho, svině atd.*“, kdy jí tímto jednáním urážel a ponižoval. Dále přesně nezjištěné doby roku 2007 začal p. Roman V. svou matku pí. Janu V. asi jedenkrát týdně za půl roku fyzicky napadat, kdy svou matku fackoval, dusil jí přiložením ruky na ústa a nos, trhal jí vlasy, čímž jí způsoboval pohmožděniny v oblasti hlavy a na těle. Bral jí peníze a poté dne 10. 5. 2009 jí prokousl levou ruku. V průběhu pokračujících útoků, které probíhaly přibližně jednou měsíčně svou matku p. Roman V. i opakovaně fyzicky napadl, kdy jí opět nejprve slovně urážel, poté bil dlaněmi do oblasti hlavy, dusil jí přiložením dlaně na ústa a trhal jí vlasy, přičemž jí také spálil cigaretou na hřbetu ruky. Jednání p. Romana V. vyvrcholilo dne 22. 2. 2010, kdy svou matku v opilosti a bezdůvodně napadal, a to opakovanými údery dlaní (fackami) do oblasti hlavy a obličeje, škrábáním na obličeji, trháním vlasů z hlavy, strkáním a kopáním do oblasti zad, čímž své matce způsobil pohmožděniny na hlavě a na krku a exkoriaci čela a nosu, což si vyžádalo lékařské ošetření. Obvodní soud v Praze po podání obžaloby uznal p. Romana V. vinným pro přečin týrání osoby ve společném obydlí dle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku, za který byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2,5 roku a pro výkon tohoto trestu byl obžalovaný zařazen do věznice s dohledem.

8.2 NASÍLÍ MEZI DRUHEM A DRUŽKOU

Nejméně od ledna 2010 do 11. 3. 2011 žil 27letý p. Josef V. ve společně obývaném bytě s 24letou poškozenou pí. Gabrielou H., kdy toto úmyslně pravidelně několikrát za měsíc psychicky a fyzicky týral, přičemž toto činil tak, že poškozenou

chytal a kroutil jí ruce, držel je v bolestivé poloze, opakovaně jí klečel na hrudníku a rukou a snažil se jí znehybnit tak, že využíval svoji fyzickou převahu, přičemž jí ponižoval kvůli jejímu vzdělání, rodině a fyzickému vzhledu a vulgárně jí nadával. Dále p. Josef V. v noci budil a vyžadoval pozornost od pí. Gabrieli H., kdy jí nutil, aby si s ním povídala o jeho problémech, což mělo u pí. Gabrieli H. za následek problémy, na základě kterých vyhledala v září 2010 pomoc v psychologické ambulanci. Pan Josef V. poškozenou zamykal ve výše uvedeném bytě v Praze, bral jí mobilní telefon a klíče od bytu, aby nemohla jít do školy, zakazoval jí kontakty s rodinou a přáteli, vyhrožoval jí zabitím a znásilněním od Ukrajinců, kdy poté, co se pí. Gabriela H. chystala vztah opakovaně ukončit, jí vždy p. Josef V. uprosil, že se změní, že na ni bude hodný, že ví, že by se takto chovat neměl, že bude brát antidepresiva a že vyhledá odbornou pomoc. Toto jeho chování vyvrcholilo v březnu 2011, přičemž nejdříve dne 2. 3. 2011 v pokoji garsonky v bytě v Praze nadával pí. Gabriele H., že je debil a magor, ponižoval jí a urážel, a poté, co chtěla odejít z bytu, jí silně chytil za paže, odvedl od vchodových dveří do pokoje, přičemž dveře od bytu zamkl. Poté jí dusil a pokaždé, když se pokusila vstát, ji zavalil (koleno jí klečel na rukou) a znehybnil chycením rukou za hlavu, při tom jí říkal, že jí zabije, zlikviduje, že ona je pouze odpad, kterého se musí zbavit, protože toho hodně o něm ví a mohla by mu být nepřitelem. Dne 6. 3. 2011 na stejném místě, při běžném hovoru měla pí. Gabriela H. nesouhlasný názor s p. Josefem V. proto jí přibouchl prsty do notebooku, vzal klíče od bytu a mobilní telefon, popadl jí za paže, cloumal s ní, za nohy jí tahal po podlaze, nadával jí do debilů, magorů a bláznů. Při jakémkoli pokusu opustit místnost ji narážel na nábytek, držel za ruce, povalil jí na zem, rukama jí drtil obličej, přičemž jí vyhrožoval, že jí a její celou rodinu zničí, postará se o to, aby její matku vyhodili z práce, že jí nechá znásilnit a zmlátit od Ukrajinců. Následkem touho jednání p. Josef V. způsobil Gabriele H. četné hematomy zejména v oblasti rukou, což si vyžádalo lékařské ošetření bez vystavení pracovní neschopnosti. Dne 9. 3. 2011 poté, co se pí. Gabriela H. začaly objevovat na těle výrazné hematomy jí Josef V. zakázal odjet k rodičům, dokud jí hematomy nevyblednou. Dne 11. 3. 2011 se poškozené podařilo odjet k rodičům a seznámit je s celou situací. Poté pí. Gabriela H. věc oznámila na PČR. Výše popsáním jednání se p. Josef V. dopustil trestného činu týrání osoby ve společném obydlí dle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku a páchal takový čin po delší dobu, za co mu byl soudem uložen trest odnětí svobody v trvání 1,5 roku nepodmíněně.

8.3 FYZICKÉ, PSYCHICKÉ A SEXUÁLNÍ NÁSILÍ ZE STRANY MANŽELA

V době od 1. 6. 2004 do konce měsíce května 2010 ve společně obývaném domě i jinde mimo domov soustavně psychicky, fyzicky a vynucováním sexuálních praktik týral, 52letý, vysokoškolsky vzdělaný p. Marian K. svoji manželku, 34letou, Janu K. , a to tak, že po ni vyžadoval absolutní poslušnost a respekt, přičemž za každé nesplnění jeho přání nebo údajné pochybení či provinění po nepožadoval, aby toto odčinila a to tak, že s ním musela provádět orální sexuální praktiky, před spaním musela před ním pokleknout a požádat o svolení jít spát, přičemž když požadoval různé sexuální praktiky se kterými poškozená, pí. Jana K., nesouhlasila tak těmto se ona musela podvolit, následkem čehož u poškozené došlo k rozvoji bulimie. P. Marian K. své manželce kontroloval veškeré její věci, telefonické rozhovory, SMS zprávy, ofocoval si její písemnosti. V průběhu noci poškozenou budil tak, že jí nalil z výšky do ucha studenou vodu a dále jí nahou pomocí obojku přivazoval na půdě a pí. Jana K. musela vyhovět v různých sexuálních požadavcích a musela opakovat, že je svému muži věrná, hodná a poslušná, přičemž když na něco z těchto slov zapomněla, tak jí udeřil přes tvář. Dne 3. 3. 2010 v trvalém bydlišti poškozenou fyzicky napadl tak, že ji dusil polštářem přiloženým na hlavu, fackoval ji, škrtil ji a když pí. Jana K. před ním utekla, tak jí pronásledoval po domě a zamezoval ji v tom, aby telefonicky přivolala pomoc a tímto jednáním jí způsobil hematomy na pažích, otok a bolestivost krční páteře. Za své fyzické, psychické a sexuální násilí ke své ženě byl soudem odsouzen za spáchání trestného činu týrání osoby ve společném obydlí, a to k trestu odnětí svobody v trvání 2 roků. Poté byl výkon trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 roků.

8.4 PO PROPUŠTĚNÍ Z VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Po čtyřletém vztahu se v roce 2009 pí. Andrea V. rozešla s p. Romanem Z. . Krátce po rozchodu v září 2009 byl pan Roman Z. odsouzen k trestu odnětí svobody za trestný čin vydírání, kterého se dopustil právě na poškozené pí. Andreje V.. Z trestu odnětí svobody byl propuštěn v březnu 2010, kdy po propuštění do dubna 2010 začal poškozenou kontaktovat, pronásledovat obtěžovat. Čekal na ni pře její trvalým bydlištěm, když šla venčit psa (jménem Bady), kde poškozenou fyzicky napadal a pod

pohrůžkou zabití vydíral ji i jejího syna a následně po incidentu jí vzal jejího psa, kterého doposud nevrátil. Poškozenou kontaktoval SMS zprávami např. „ *Dneska si dej na sebe pozor ať neproletíš komínem, musí také zbýt něco na mě, víš, že podle Alžběty po každé akci následuje reakce, je to kruh a tense musí jednou uzavřít.*“ Dále poškozenou pí. Andreu V. kontaktoval přes emailové zprávy např. „ *snažím se vrátit Badyho a ty se necháš zapírat, jak malá holka, asi je pravda, že jsem nechal své srdce obyčejné kurvě z Mariánských Lázní, teď budu podle toho s tebou jednat, něco ti dlužím a také ti to vrátím, pošlu ti Badyho rodinku, je spokojený víc bez tebe, ty jsi čubka co se stará o své blaho na ostatní kašle a jen lže, už mi vítězí rozum nad srdcem, tvoje chyba, brzy vyřídíme účty, dal jsem ti hodně lásky, teď si ji vezmu zpátky.*“ P. Roman Z. zasílal SMS zprávy, ve kterých uváděl, že se rozhoduje co s poškozenou udělá, že si s ní vše vyřeší a v tomto případě je čas nepodstatný. Kontaktoval poškozenou z několika telefonních čísel, kde se jeho výhrůžky už stupňovaly. Poškozenou informoval, pokud věc bude řešit s Policií, tak se o to sám postará přes své kamarády, které získal ve vězení. Dále poškozenou p. Roman Z. obtěžoval, a to tak, že na ni čekal před zaměstnáním, poté ji ve svém vozidle sledoval při jízdě tramvají, do které ji z vozidla mával. Tímto jednáním vyvolával v poškozené obavu o život a zdraví, omezoval ji v obvyklém způsobu života. Z textu zasílaných SMS a emailových zpráv o p. Romana Z. jasně vyplývalo, že chce poškozenou pí. Andreu V. zastrašit, vyhrožoval jí újmou na zdraví a jinou likvidací její osoby a to i s odkazem na minulou událost, za kterou byl odsouzen k trestu odnětí svobody. Poškozená se snažila, aby p. Roman Z. od svého jednání upustil, aby ji nadále žádným způsobem nekontaktoval a vyhýbal se její blízkosti, avšak bez výsledku. Veškeré její prosby byly marné. Proto se 13. 5. 2010 dostavila na SKPV PČR, kde celou věc oznámila a uvedla prvotní informace k případu. Dne 9. 6. 2010 se poškozená na SKPV PČR dostavila opětovně, kde svou výpověď rozšířila o další skutečnosti, které se staly od prvotního jednání a uskutečněného výslechu. Vzhledem k dalším zjištěným skutečnostem při oznámení byly poškozené 9. 6. 2010 byly proti p. Romanovi Z. zahájeny úkony v trestním řízení z podezření ze spáchání přečinu nebezpečné pronásledování dle §354 odst. 1 písm. a) b) c) d) trestního zákoníku. Po zahájení úkonů v trestním řízení byli ve věci vyslechnuti svědci události, byly prověřeny telekomunikační prostředky a byly shromážděny veškeré důkazy. Ve věci byl podezřelý p. Roman Z. předvolán na SKPV PČR k výslechu na den 11. 6. 2010. Jelikož se na řádné předvolání nedostavil byla dne 14. 6. 2010 policejním orgánem zaslána žádost k vydání souhlasu se zadržením osoby p. Roman Z.. Na

základě vydaného souhlasu se zadržením byl podezřelá p. Roman Z. vyhlášen policejním orgánem do policejního pátrání. Podezřelý se po tomto zjištění dne 30. 6. 2010 v této věci dostavil na SKPV PČR, kde byl posléze zadržen. Po jeho zadržení dne bylo zahájeno trestní stíhání proti jeho osobě, kde byl obviněný ve věci vyslechnut. Do výslechu své jednání popřel s tím, že telefonicky ani SMS zprávami poškozenou neobtěžoval, žádné zprávy neodesílal a neví, kdo s jeho mobilním telefonem či telefonními čísly manipuloval. Na základě shromážděných veškerých důkazních prostředků podal policejní orgán dne 16. 6. 2010 návrh na podání obžaloby pro přečin nebezpečného pronásledování dle §354 odst. 1 písm. a) b) c) d) trestního zákoníků, za který byl Obvodním soudem v Praze odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 10 měsíců ve věznici s ostrahou.

8.5 FYZICKY TÝRANÁ SVÝM PŘÍTELEM

Nejméně v době od ledna do prosince 2009 p. Luboš B. ve společné bytě, ale i na jiných místech fyzicky i psychicky týral svou přítelkyni pí. Olgu V. stupňující se četnost útoků zejména v období října a listopadu 2009, dvakrát či třikrát týdně p. Luboš B. psychicky i fyzicky týral tak, že ji opakovaně nadával vulgárními a hrubými výrazy, kterými ji urážel a ponižoval, vyhazoval ji z bytu, byl ji otevřenou dlaní a pěstmi do hlavy obličej, bil jí hlavou o zeď, kopal jí do celého těla, čímž jí způsobil nejméně hematomy na různých částech těla. Takto p. Luboš B. napadl svou přítelky pí. Olgu V. nejméně v době od večerních hodin dne 10. 4. 2009 do 00: 15 hodin dne 11. 4. 2009, kdy do ní strčil a kopnul, udeřil jí rukou sevřenou v pěst do obličej až narazila hlavou na zeď, a když předním utekla, zezadu do ní strčil tak, že upadla na zem, čímž jí způsobil hematoma na hlavě a nad pravím zápěstím.

Poškozená byla v důsledku tohoto násilného napadení ošetřena v nemocnici. Když jí p. Luboš B. dne 4. 6. 2009 udeřil opakovaně rukou sevřenou v pěst, a několik dní poté, když do ní venku na chodníku strčil tak, že upadla na zem a způsobila si odřeniny, dne 18. 8. 2009 jí tahal za vlasy, bil jí otevřenou dlaní a pěstmi po celém těle a do hlavy, udeřil jí hlavou o zeď, když upadla na zem, kopal do ní, čímž jí způsobil tržně zhmožděnou ránu na krku vlevo, která si vyžádala lékařské ošetření a sešití. Poté v dalším období p. Luboš B. přítelkyni udeřil pěstí a způsobil stržně zhmožděnou ránu pravého obočí, která si také vyžádala lékařské ošetření a sešití. Další násilné jednání ze

strany p. Luboše B. probíhalo tak, že pí. Olgu V. udeřil hlavou o zeď, bil jí pěstí do hlavy a těla, a když upadla na zem, kopal do ní, při tom rozbil skleněnou výplň dveří, o níž se poranila, čímž jí způsobil tržnou ránu v krajině týlní a řeznou ránu v meziprstí levé ruky. Dne 3. 12. 2009 opět při fyzickém napadení, poté co rozbil vybavení bytu, pí. Olgu V. bil oběma rukama sevřenými v pěst po celém těle, praštil jí hlavou o zeď, čímž jí způsobil ránu v délce 3 cm v temenní krajině, krevní výrony na různých částech těla a oděrku levého ramene, kdy toto poranění si vyžádalo lékařské ošetření a sešití. Násilné jednání p. Luboše B. bylo kvalifikováno, jako trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) trestního zákoníku, za který ho soud odsoudil k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2 let, kdy výkon tohoto trestu byl podmíněně odložen se stanovením zkušební doby v trvání 3 roků za současného vyslovení dohledu probačního pracovníka. Dále soud uložil odsouzenému p. Luboši B. přiměřené omezení držet se do budoucna jakéhokoliv styku s pí. Olgou V. a přiměřenou povinnost podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchově zaměřeného na osvojení a posílení sebekontroly a sebeovládání.

8.6 NÁSILÍ KE SVÉ MATCE POD VLIVEM ALKOHOLU

V době nejméně od března 2010 do 8. 2. 2011 podobu vzájemného soužití ve společně obávaném bytě vždy pod vlivem alkoholu, psychicky i fyzicky trýznil, 34letý, p. Milan C. svou matku, 69letou, pí. Věru C., kterou několikrát za měsíc byl otevřenou dlaní nebo i pěstí do obličeje, také po celém těle tak, aby na jejím těle nezanechal viditelné stopy násilí, choval se vůči ní panovačně, majetnický, házel po ní různé věci, schválně do ní strkal oběma rukama, aby upadla, přitom věděl, že jeho matka trpí osteoporózou, kdy jakýkoli náraz jí může způsobit zlomeninu. Dále svou matku ponižoval, urážel vulgárními výrazy typu „*svině, ty krávo, ty mrcho, ty chudinko apod.*“, jeho chování vyvrcholilo v říjnu 2010, kdy dne 15.10. 2010 pod značným vlivem alkoholu fyzicky napadl poškozenou Věru C. tak, že jí pěstí udeřil do obličeje, přičemž jí způsobil poranění v obličejové části, v důsledku čehož musela podstoupit lékařské ošetření v nemocnici. Dne 7.2.2011 v době kolem 24.00 hodin opět pod značným vlivem požitého alkoholu, vulgárně urážel svou matku, strkal do ní oběma rukama ve snaze jí povalit na zem, přitom jí štípal do rukou, uší, cvrknal jí do nosu, když poškozená odešla spát, schválně bouchal dveřmi od ložnice až se vysypala jejich

skleněná výplň. Veškeré chování p. Milana C. v poškozené vzbudilo panický strach o svůj život a zdraví, proto byl opakovaně z bytu p. Milan C. podle § 44 zákona č. 273/2008 Sb., zákona o policii, vykázána svým jednáním způsobil psychické útrapy. Z výše popsaných důvodů byl Milan C. Obvodním soudem pro Prahu 9 odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 30 měsíců a výkon trestu byl podmíněně odložen a obžalovanému byla stanovena zkušební doba v trvání 4 let za současného vyslovení dohledu probačního pracovníka. Dále bylo obžalovanému stanoveno přiměřené omezení, aby se ve zkušební době podmíněného odsouzení zdržel požíván alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek.

8.7 NEZLETÍLÁ , OBĚTÍ STALKINGU

Poškozená pí. Hana K. se seznámila v roce 2008 s p. Adamem Y.. V červenci 2009 se rozešli, kdy jedním z hlavních důvodů byl nesouhlas rodičů pí. Hany K. se vztahem. S rozchodem se nemohl p. Adam Y. smířit, proto od června 2009 do počátku roku 2010 v místě bydliště pí. Hany K. a v jejím okolí neustále vyhledával kontakt s ní. Sledoval jí při venčení psa, při cestě do školy, při nákupech, při schůzkách s kamarády i při cestě z brigády. Při kontaktu s poškozenou pí. Hanou K. se neustále p. Adam Y. dotazoval proč jejich vztah skončil, ať se k sobě vrátí a jestliže tak ji stejně jednou zabije a i její celou rodinu. I přes jasně sdělený nesouhlas poškozené s obtěžováním a vtíráním se do soukromí ze strany p. Adama Y., sdělení p. Adam Y. ignoroval a řekl, že za pí. Hanou K. bude stále chodit. Jednoho dne při cestě ze školy p. Adam Y. poškozenou chytil kolem krku, podkopl jí nohy a nechtěl jí pustit. Jiný den při jízdě autobusem ze školy přiběhl p. Adam Y. za poškozenou a udeřil jí pěstí do břicha před zraky spolužáků a dalších cestujících autobusu. I když si poškozená zakoupila nový mobilní telefon s novým telefonním číslem, p. Adam Y. si telefonní číslo zjistil a pokračoval s obtěžováním, vyhrožováním formou SMS zpráv, ve kterých pí. Hana K. vulgárně oslovoval a vyhrožoval smrtí jí i její celé její rodině např. *„ já si na tebe počkám venku a uvidíme se stane kurvo“*, *„ Ty krávo já ti ukážu co se s tebou stane. Až vás potkám já vás zabiju“*, *„Nenuť mě abisemti ublížil já to míslím smrtelně vážně“*, *„ Já vás zničím mu cil se blíží“*. Poškozená p. Adama Y. opakovaně prosila, aby svého jednání zanechal. Vzhledem ke stupňování vulgarity brutality jednání ze strany p. Adama Y. poškozená celou věc oznámila dne 2. června 2010 na PČR. Vzhledem ke

zjištěným skutečností a k tomu, že ve věci oznámení poškozené bylo zjištěno, že je naplněna skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování (stalkig) byly téhož dne zahájeny úkony v trestním řízení ve věci přečinu nebezpečného pronásledování dle §354 odst. 1. písm. a) b) c) d) odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Po podání obžaloby soud p. Luboš B. odsoudil k podmíněnému trestu v trvání 8 měsíců na dva roky.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsem se zabývala tématem domácího násilí a nebezpečného pronásledování. Snažila jsem se více zaměřit na problematiku domácího násilí. Důvody proč jsem tak učinila, byly zmíněny v úvodu práce.

Určitě se každý z nás shodne na tom, že domácí násilí a nebezpečné pronásledování představuje velký problém v dnešní moderní společnosti. Domácí násilí i stalking má mnoho aspektů, které je nutné zkoumat ze všech faktorů a hledisek. Důsledky domácího násilí i nebezpečného pronásledování jsou nepatrné a v některých případech i nevratné – důsledky mohou z normálního člověka udělat pouhou trosku.

Domácí násilí a stalking jsou fenomenálními jevy, o kterých se v dnešní době často hovoří a na který naše společnost začíná poslední dobou více upírat pozornost. I přesto jsou ale v povědomí lidí zakořeněné určité mylné představy o tom, co domácí násilí a stalking je, jak se projevuje, jak vzniká a koho postihuje. Mnozí si také nejsou jisti, jak by se k případu domácího násilí a stalkingu měli postavit.

Stává se, že oběť domácího násilí nebo nebezpečného pronásledování nenalezne pomoc u své rodiny či přátel. Přátelé se často domnívají, že tento problém je soukromou záležitostí páru, rodina se zase často stydí, že se něco takového v jejím středu vyskytuje a snaží se oběť přimět k tomu, aby se tvářila, že se nic neděje. Tento přístup je zhoubný a měl by se změnit.

Jestliže jsme se s domácím násilím a nebezpečným pronásledováním setkali sami, případně známe jeho oběť, možná se zamýšlíme nad tím, jak sobě nebo blízkému člověku pomoci. Abychom se lépe zorientovali, existuje na internetu celá řada webových stránek a metodických příruček, které se problematikou domácího násilí a nebezpečného pronásledování zabývají. Je to i lepší z toho hlediska, že v případě tohoto

použití alternativy prevence u ohrožené osoby násilník nenajde fyzickou příručku, jelikož internet zabezpečuje podstatně větší soukromí.

Domácí násilí a nebezpečné pronásledování je sociálně patologický jev, který je nebezpečný nejen pro četnost jeho výskytu ve společnosti, která není zanedbatelná, ale také i pro jeho následky, které jsou pro oběti domácího násilí a stalkingu velice závažné. Útočí totiž nejen na tak významné hodnoty, jakými jsou lidská důstojnost, svoboda, zdraví či dokonce život, ale zároveň na hodnotu neopominutelnou, a to rodinu, která by měla být základem společnosti a jedincům poskytovat lásku a bezpečí.

Věřím, že po intenzivních kampaních k informovanosti veřejnosti o jevu domácího násilí a stalkingu a tak stejně i po evidentní vůli státu tuto problematiku řešit, budou problematické oblasti dříve nebo později legislativně dopracovány tak, aby byl systém co nejkvalitnější a instituty pomáhající a chránící oběti co nejefektivnější.

Na samotný závěr bych opět poukázala na provázanost domácího násilí se stalkingem. Vzhledem ke skutečnosti, že podle statistik je nebezpečné pronásledování ve více než jedné polovině případech mezi bývalými partnery nebo osobami, které jsou v blízkém vztahu, je nebytné na provázanost poukázat opětovně. Domácí násilí jako takové je samo o sobě těžkou životní situací a stalking není méně závažný. Obě tyto formy násilí a týraní jsou vážnými činy a dělají obětem ze života opravdové peklo.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam odborné literatury

- [1.] BUSKOTTE, A. *Žena a domácí násilí – Z pekla ven*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-2511-786-6.
- [2.] ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 431 s. ISBN 80-86473-86-4.
- [3.] ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upr. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
- [4.] ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008. 150 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
- [5.] ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. rozš. vyd. Praha : Portál, 2004. 266 s. ISBN 80-7178-931-3.
- [6.] ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů : příručka pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. 191 s. ISBN 978-80-2472-014-2.
- [7.] ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠKOVÁ, P. a kol. *Pronásledování – hodnocení a řízení rizika v poradenské praxi Bílého kruhu bezpečí*. Praha : BKB, 2007. 114 s.
- [8.] DRTILOVÁ, J., KOUKOLÍK, F. *Vzpouza deprivantů : o špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*. 1. vyd. Praha : Makropulos, 1996. 303 s. ISBN 80-9017-768-9.
- [9.] FENYK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád : průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou, 1. díl : trestní zákoník*. Praha : Linde, 2010. 1317 s. ISBN 978-80-7201-802-4.
- [10.] JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné : obecná, zvláštní část*. Praha : Leges, 2010. 904 s. ISBN 978-80-87212-49-3.
- [11.] JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou : zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif*. 1. vyd. Praha : Leges, 2009. 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.
- [12.] KRÁLÍČKOVÁ, Z. a kol. *Právo proti domácímu násilí*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2011. 139 s. ISBN 978-80-7400-381-3.
- [13.] LEIBNIZ, G. W. *Pojednání o dobrotě Boha, svobodě člověka a původu zla*. 1. vyd. Praha : Oikoymenh, 2004. 413 s. ISBN 80-7298-094-7.
- [14.] MATES, P. a kol. *Nové policejní právo : právní předpisy s komentářem podle stavu k 1. 1. 2009*. Praha : Linde Praha, 2009. 338 s. ISBN 978-80-7201-743-0.
- [15.] NĚMEC, M., STRAUS, J. a kol. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 503 s. ISBN 978-80-7380-214-1.
- [16.] NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní zákoník 2010 : stav k 1. 4. 2010*. Praha : Eurounion, 2010. 838 s. ISBN 978-80-7317-084-4.

- [17.] PLATÓN. *Gorgias*. 4. opr. vyd. Praha : Oikoymenh, 2000. 129 s. ISBN 80-7298-005-X.
- [18.] PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci : v životě i v procesu psychoterapie*. 2. dopl. vyd. Praha : Triton, 2010. 172 s. ISBN 978-80-7387-378-3.
- [19.] PROKOP, M. a kol. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno : Ekologický právní servis, 2000. 79 s. ISBN 80-902570-8-9.
- [20.] SPOUSTOVÁ, I., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přeprac. vyd. Praha : proFem, 2008. 244 s. ISBN 978-80-903626-7-3.
- [21.] ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník : komentář, II. svazek, § 140 - § 421*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 1289-3285 s. ISBN 978-80-7400-178-9.
- [22.] ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník : komentář, II. svazek, § 140 - § 421*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 1451-3586 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- [23.] ŠKODA, J., ŠMERDA, R., VAVERA, F. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 396 s. ISBN 978-80-7380-160-1.
- [24.] VARGOVÁ-MARVÁNOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha : Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
- [25.] VESELOVSKÝ, Z. *Dialog s etologem a zoologem Zdeňkem Veselovským in GÁL, F. Násilí*. 1. vyd. Praha : Egem, 1994. 143 s. ISBN 80-8539-541-X.

Seznam odborných článků

- [1.] AUGUSTINE, S. *Handbook on faith, hope and love*. Cit. 2012-11-17. Dostupné z: <<http://www.ccel.org/ccel/augustine/enchiridion.pdf>>-
- [2.] ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí*. Kriminalistika, č. 3/2006.
- [3.] ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí : Naléhavé problémy prevence a intervence v ČR*. Cit. 2012-11-11. Dostupné z: <http://bkb.juristic.cz/174587/old>.
- [4.] DRESSING, H., MAUL-BACKER, H., GASS, P. *Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska*. Trestněprávní revue, 2007, č. 10, s. 280 a 281.
- [5.] HOVORKA, D. *Úloha orgánů sociálně právní ochrany dětí při řešení případů domácího násilí – úskalí praxe*. Právo a rodina. 8/2007, 9. ročník. s. 1 – 4.
- [6.] KOČOVÁ, K. *Domácí násilí a tzv. vykázaní – nový institut právního řádu ČR*. Bulletin advokacie, č. 10/2007, s. 34 – 38.
- [7.] McCANN, J. T. *A Descriptive Study of Child and Adolescent Obsessional Followers*. Journal of Forensic Sciences, 2002.
- [8.] TŮMOVÁ, Š. *Stalkerství – nová forma psychického teroru*. Kriminalistický sborník, 2005, č. 3.
- [9.] VÁLKOVÁ, H. *Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širším než jen trestněprávních souvislostech*. Trestněprávní revue, 2009, č. 9.
- [10.] VISINGER, R. *Stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou*. Trestněprávní revue, 2009, č. 11.

Seznam webových odkazů

- [1.] *Reprezentativní výzkum agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR*. Cit. 2012-11-17. Dostupné z: < <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2006-stem>>

Seznam citovaných právních předpisů a dalších dokumentů

- [1.] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- [2.] Usnesení Předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.
- [3.] Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů.
- [4.] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- [5.] Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů.
- [6.] Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- [7.] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [8.] Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- [9.] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- [10.] Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
- [11.] Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166 ze dne 23. prosince 2009 o provádění vykázání.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Kateřina Machovičová

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Domácí násilí versus stalking

Rok: 2013

Počet stran textu: 61

Celkový počet stran: 73

Počet titulů českých použitých zdrojů: 25

Počet odborných článků: 10

Počet internetových zdrojů: 1

Počet právních předpisů a dalších dokumentů: 11

Vedoucí práce: Jan Mattioli, Ph.D